

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Radka Vimrová

Financování terorismu

Bakalářská práce

Olomouc 2023

Čestné prohlášení

Tímto čestně prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma Financování terorismu vypracovala samostatně s uvedením všech použitých zdrojů a autorství s podporou vedoucího mé bakalářské práce Mgr. et Mgr. Ondřeje Filipce, Ph.D., kterému tímto velmi děkuji za jeho čas a cenné informace. Zároveň mé velké díky patří i mé rodině a těm nejbližším, kteří mi byli po dobu studia oporou.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 123 356 znaků včetně mezer. Souhlasím se zveřejněním práce dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů.

V Olomouci dne 20. března 2023

Podpis:

Obsah

Seznam použitých zkratk	4
Úvod	5
1. Koncept Europeizace	8
1.1. Definice Europeizace	12
1.2. Mechanismy Europeizace	16
1.3. Europeizace v oblasti práva	22
2. Financování terorismu a existující opatření	28
2.1. Financování terorismu	33
2.2 Opatření na globální úrovni	36
2.3 Opatření na regionální úrovni - EU	38
2.4 Opatření na národní úrovni	46
3. Implementace opatření v České republice	51
Závěr	56
Seznam odborné literatury	59
Seznam příloh	66
Shrnutí	70
Abstract	70
Seznam klíčových slov	71
Key words	71

Seznam použitých zkratk

AML	Anti-money laundering
AML zákon	Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
AMLA	Anti-money laundering Authority
ČR	Česká republika
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FATF	Financial Action Task Force
FIU	Financial Intelligence Unit
SDEU	Soudní dvůr EU
UK	Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Úvod

Terorismus se v posledních dekádách stal významným fenoménem, který budí zájem nejen médií a státníků, ale také mezi akademiky. Symbolickým předělem byly útoky z 11. září 2001, které vedly ke zintenzivnění spolupráce v boji proti terorismu. Jednalo se o mimořádnou tragédii s obrovskou ztrátou na životech, která byla pouze jednou z mnoha, které se dnes a denně ve světě dějí. Jednou z esenciálních složek teroristické činnosti je její financování, které bude hlavním zájmem této bakalářské práce. Hlavním zaměřením bude rovněž oblast EU a s ní spojený proces Europeizace, ale nebude opomenut ani globální a národní aspekt boje proti financování terorismu. Půjde zejména o analýzu aktivit a opatření, které byly podníceny rozvojem institucí, mechanismů a procesů, které můžeme zkoumat v rámci konceptu Europeizace.

Tato bakalářská práce skládající se ze tří kapitol se bude věnovat tématu financování terorismu. Téma terorismus bude především vymezeno oblastí Evropy, respektive EU, která s Europeizací velmi úzce souvisí. Ovšem ani globální nebo národní aspekt nebude opomenut. Výzkumu bude podrobena i oblast opatření na několika teritoriálních úrovních a jejich míra provedení na národní úrovni. Tato práce se bude zaměřovat mimo jiné i na definování termínu Europeizace nejvýznamnějšími autory zabývajícími se tímto teoretickým konceptem, které bude obohaceno o vlastní definici autorky. Europeizace se bude prolínat celou bakalářskou prací od začátku až do konce.

První – teoretická – část týkající se Europeizace se bude dělit na tři podkapitoly, v nichž se tato práce bude zabývat zmíněnou Europeizací, jejím konceptem, mechanismy, limity, opatřeními a projevy Europeizace v oblasti práva. Nebude opomenut ani pohled na oblast vlivů, které Europeizace přináší a jejich projevy v praxi. Klíčovými autory z českých akademiků budou Štěpánka Zemanová a Michal Bobek. Ze zahraniční tvorby považují za významné počiny publikace autorů Roberta Ladrecha, Claudia Radaelliho, Vivien Schmidt, Tanji Börzel, Monicy den Boer nebo Cristiny Ferreiry.

Druhá – praktická – část bude rozčleněna na čtyři podkapitoly. S termínem terorismus totiž nepochybně souvisí i jeho realizace, která vyžaduje určité finanční prostředky. Z tohoto důvodu bude pohled v rámci druhé části zaměřen na financování terorismu a také na existující opatření na úrovni celosvětové, na úrovni EU a rovněž na úrovni České republiky, která je členem EU. V rámci financování terorismu budou analyzovány metody, jež teroristé a teroristické skupiny využívají k převodu transakcí a rovněž bude posuzována jejich

rafinovanost. V této části budou klíčovými zdroji autoři Michael Freeman, Moyara Ruehsen nebo Peter J. Phillips.

V poslední části bakalářské práce, která členěna nebude, bude zaměřeno na prozkoumání vybraných aspektů evropské směrnice a její implementaci v ČR. Primárními zdroji pro posouzení implementace bude směrnice 2018/843 ze dne 30. května 2018¹ a zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu², který byl dále novelizován prostřednictvím zákona č. 527/2020 Sb.³

Nejenom výše zmíněné části budou hlavními body této bakalářské práce. Esenciální složkou práce bude zodpovězení stanovených výzkumných otázek, které proběhne v průběhu zpracování tématu. Nebude opomenuta ani otázka oblasti limitů, respektive zda existují určité mezery, kam Europeizace nebo samotná EU nesahá. Bakalářská práce bude na mezery reagovat explicitním přístupem a rovněž bude hodnotit zjištěné mezery. Dále nebude opomenut ani koncept Europeizace a jeho využití pro analýzu aktivit. Bude se jednat o analýzu aktivit blízké souvisejících s bojem proti financování terorismu a legalizací výnosů z trestné činnosti, které se v tomto případě budou pojit s aktivitami Evropské unie a členskými státy, které jsou součástí tohoto celku.

Jak již bylo nastíněno, v rámci této bakalářské práce bude záměrem docílit explicitnímu zodpovězení následujících výzkumných otázek, které budou postupovat postupně všemi částmi bakalářské práce:

- 1) Jak lze využít koncept Europeizace pro analýzu aktivit Evropské unie v boji proti financování terorismu? (VO1)
- 2) Kde jsou limity Europeizace, pokud jde o aktivity Evropské unie v boji proti financování terorismu? (VO2)
- 3) Jaká je míra provedení opatření EU v boji proti financování terorismu v České republice? (VO3)

Bude se jednat o případovou studii, která bude mít exploratorní charakter, pokud jde o opatření boje proti financování terorismu na úrovni EU a jejich implementace v ČR. Nebude se

¹ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU [online]. 2018. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0843&from=HU>

² Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů

³ Zákon č. 527/2020 Sb., změna zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a dalších zákonů

však jednat o ateoretickou (induktivní) studii, jelikož pro analýzu je využit koncept Europeizace, který prostupuje všemi částmi práce. Odpovědi na výzkumné otázky budou vycházet z empiricko-analytického přístupu, který je blízký politickým vědám. Výzkum probíhající v rámci této práce bude zkoumat nejen obsah, ale i institucionální kontext a bude se jednat o přístup, který hraničí mezi omezeným a širším empirickým přístupem.

Pro začátek je třeba vymezit pojem *terrorismus*. K terorismu dochází dnes a denně ve všech koutech světa a je často veřejností chápán jako něco negativního. Nicméně byť podstata terorismu je násilná, boj proti terorismu přináší častokrát i pozitivní aspekty, například ve smyslu zvýšení bezpečnosti, zvýšení povědomí o terorismu a s tím následně spojená i vyšší efektivita například při detekci podezřelých transakcí. Pokud jde o vymezení pojmu terorismus, jedná se o velmi problematickou záležitost i přes to, že napříč veřejností je tato tematika velmi známá. Nejenom z důvodu rozmanitého pohledu na terorismus, tak i z důvodu rozmanitosti příčin, projevů a následků je terorismus obtížné vymezit. Souvisí s tím i určitá politizace a také subjektivní vnímání tématu – pro jednoho bojovník za svobodu, pro druhého terorista.

Následující definice, která zazněla na Mezinárodní vědecké konferenci přibližuje, co pro společnost terorismus představuje. Viera Strážnická tvrdí, že „V současném globalizovaném světě, který je charakteristický prudkým technologickým rozvojem, výkonnými masmediálními prostředky, ale i politickou nestabilitou, nacionalismem a fanatismem, rostoucími sociálními problémy, představuje terorismus globální ohrožení lidí, kdekoliv se nacházejí. Zasahuje do všech sfér společenského života států a ohrožuje hodnoty demokracie.“⁴ Z tohoto názoru je patrné, že doba moderní a s ní spojená technická vyspělost populace s sebou přináší i negativní dopady v globálním měřítku a otevírá teroristům mimořádné možnosti, i z hlediska financování jejich činnosti.

⁴ *Terorizmus a medzinárodné právo: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2007. Eurokódex, s. 15

1. Koncept Europeizace

Tato kapitola se pokouší o analýzu pojmu Europeizace z hlediska jeho konceptu. Avšak jedná se o poměrně náročnou činnost, jelikož samotný pojem je charakteristický svou komplexností, což znemožňuje vyjádření jedné definice, která je relevantní napříč vědními disciplínami. Pojmy týkající se EU mnohokrát bývají explicitní a jasné, ale Europeizace se v tomto ohledu vyjímá. Europeizace je častokrát nazývána „Evropeizací“, z důvodu pojmového dualismu, který v České republice používáme. Výsledně jsou tato dvě slova (Europeizace i Evropeizace) obdobná až na rozdíl v konceptu přizpůsobení se EU (Europeizace) anebo Evropě (Evropeizace). Jak je již výše zmíněno, Europeizace je velmi komplexní téma a je komplikované stanovit jednu definici, která bude využitelná ve všech oblastech Europeizace se týkajících.

Během výzkumu Evropy, EU a Europeizace došlo k zjištění rozdělení, které zpracovala Trina Flockhart. Jednalo se o otázku, zda vůbec a popřípadě jaký je rozdíl mezi *Europeizací* a *EU-izací*. Na první pohled se tyto dva termíny zdají být dost obdobné, nicméně autorka zastává názor, že EU-izaci lze vnímat jako momentální aktivitu s úzkým zaměřením vůči EU. Je rovněž zmíněno, že EU-izace je pouhou podmnožinou Europeizace, která se oproti EU-izaci obecně týká politických střetů členských států v přenosu institucionálních a organizačních postupů a politik včetně přizpůsobení se členských států regionální (potažmo EU) úrovni.⁵ Oba procesy jsou provázané a chápání obou je podstatné pro teoretizování a konceptualizaci jak EU-izace, tak Europeizace, jejíž empirické zaměření je mnohem méně limitováno, než empirické zaměření EU-izace.⁶ Je tedy patrné, že oba procesy nemohou stát samostatně bez druhého, neboť se vzájemně ovlivňují a doplňují.

I přes výše zmíněné explicitnější vymezení, následující autor shledává podstatu v pojmu Europeizace více na úrovni teoretické. Dle Filipce (2019) lze chápat Europeizaci jako teoretický základ, v jehož vymezení se otevírá možnost pro analýzu a vlastní definici, nicméně i tato teze může být problematická.⁷ Nejenom Filipec, ale i spousta expertů a dalších jednotlivců se pokoušelo o stanovení ideální definice. Byť většina definic je kvalitně zpracovaná, ne všechny mohou být shledány jako použitelné nebo jasné pro tuto bakalářskou práci.

Mimo samotnou definici a zmíněné přístupy může být koncept Europeizace charakterizován i spoustou jiných institutů, například prostřednictvím vlivů, procesů, popřípadě

⁵ FLOCKHART, Trine. Europeanization or EU-ization? The Transfer of European Norms across Time and Space. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 2010, roč. 48, č. 4, s. 790.

⁶ Tamtéž, s. 791.

⁷ FILIPEC, Ondřej. *Europeizace: rámec pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2019, s. 15

přístupů. Pokud se jedná o procesy ve směru od EU k členskému státu v podobě nařízení, zákonů a směrnic, hovoří se o tzv. *downloadingu* (stahování). Opačným procesem je tzv. *uploading* (nahrávání) charakteristický v možnosti členského státu podílet se na tvorbě směrnic. Pokud jde o jednotlivé autory, původně byl proces *downloading* a *uploading* identifikován, když byla Europeizace vnímána jako „vznik a rozvoj na evropské úrovni odlišných kultur vládnutí, tj. politických právních a sociálních institucí spojených s řešením politických problémů, které formalizují interakce mezi aktéry, a politických sítí specializovaných na vytváření autoritativních evropských pravidel“. Pravděpodobně se jednalo o asociaci podobnou evropské integraci.⁸

Po pěti letech se Howell (2009) vrátil k problematice procesů ovlivňování EU a v následující publikaci uvedl, že proces ovlivňování nemusí probíhat pouze v rámci autoritativního charakteru mezi EU a členskými státy a naopak. K ovlivnění může dojít i mezi členskými státy – tzv. *cross-loading*.⁹ Zmíněné směry budou nadále využity v celé bakalářské práci, zejména v poslední části, ve které dojde k posouzení míry implementace evropské směrnice do českého právního řádu.

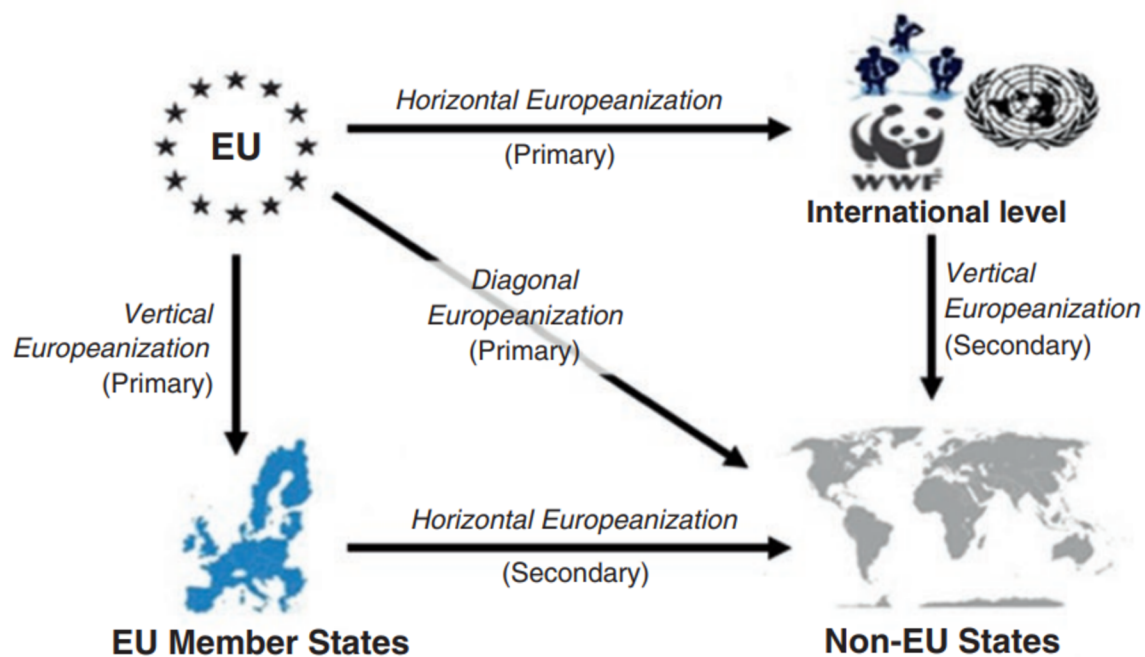
Za účelem zodpovězení první výzkumné otázky (VO1), která se zabývá možnostmi využití konceptu Europeizace pro účely boje proti financování terorismu, došlo k následujícímu zjištění. Aby byly nákladné aktivity užitečné, je třeba analyzovat, zda se členské státy zachovaly v rizikové situaci dostatečně či nikoliv. Proto se lze domnívat, že použití konceptu Europeizace v oblasti boje proti financování terorismu může vést k maximalizaci účinnosti. V budoucnu by mohlo dojít ke zřízení specializovaného orgánu EU, který by ve spolupráci s protiteroristickým koordinátorem přijímal výroční zprávy členských států o provádění opatření proti financování terorismu, analyzoval by provedení a zaměřoval se na jejich hodnocení. Dále by se zaměřoval na rozvoj povědomí o aktivitách, které by mohly zabraňovat legalizaci výnosů z trestné činnosti ve formě evropských projektů, které by byly zprostředkované institucím poskytujícím finanční služby a všem dalším subjektům, jejichž oblast aktivit se blíží tématu projektu redukcujícího projevy financování terorismu. Pro realizaci této aktivity by se dalo uvažovat o několika procesech, které souvisí s konceptem Europeizace, které byly vyjmenovány výše. Vzhledem k tomu, že by se jednalo o činnost, která by kontrolovala aktivitu členských států, pravděpodobně by bylo potřeba vydání interních dokumentů, které by zahrnovaly podstatné

⁸ HOWELL, Kerry E. Uploading, downloading and European integration: Assessing the Europeanisation of UK financial services regulation. *International Journal of Law and Management*, 2004, roč. 6, č. 1.

⁹ HOWELL, Kerry E. Europeanization, globalization and domestication: financial services regulation in the UK, *International Journal of Law and Management*, 2009, roč. 51, č. 5.

informace a také ideální stav provedení opatření z pozice členských států. Jednalo by se tedy o proces nazývaný se *downloading*. Z druhého pohledu by bylo žádoucí, aby právě členské státy byly součástí tvorby dokumentů za účelem, aby vnesly do aktivit své vlastní postoje a poznatky – tento proces je tzv. *uploading*. V případě, kdy by se státy ovlivňovaly mezi sebou, například se nějakým způsobem inspirovaly, jednalo by se o *cross-loading*. Pro tento druh analýzy by se tedy daly využít veškeré procesy, které koncept Europeizace přináší.

Mimo posouzení Europeizace z pohledu procesů, se dá institut zkoumat i z hlediska směrů působení Europeizace vůči členským státům nebo nečlenským státům, popř. vůči mezinárodním organizacím. Filipec (2017) se ve své publikaci zaměřuje na oblast tří směrů Europeizace. Prvním zmíněným směrem, který lze považovat za nejzákladnější je směr *diagonální*, v rámci kterého vliv EU může mířit na členské státy. *Vertikální* vliv může směřovat z EU k členským státům nebo mimo EU od institucí mezinárodní úrovně k nečlenským státům. *Horizontální* směr popisuje působení EU k institucím mezinárodní úrovně a dále také ve směru od členských států k nečlenským.¹⁰

Zdroj: FILIPEC, Ondřej. *REACH Beyond Borders: Europeanization Towards Global Regulation*. Springer, 2017, s. 6

¹⁰ FILIPEC, Ondřej. *REACH Beyond Borders: Europeanization Towards Global Regulation*. Springer, 2017, s. 6

V první fázi zkoumání konceptu Europeizace je možno dojít k závěru, že Europeizace je komplikované téma, které je zároveň problematicky uchopitelné, ale pomocí zmíněných přístupů, procesů a směrů lze dosáhnout konkrétnějšího uchopení. Následující kapitoly této bakalářské práce budou podrobně pojednávat o mechanismech, pojetích a dalších institutech spojených s Europeizací pojatých širokou škálou odborníků z oblasti evropského práva. V poslední kapitole první části se bude práce věnovat i Europeizaci v oblasti práva, do které spadá spousta dalších právních institutů. Lze zmínit například pravidlo aplikační přednosti, které se řídí dle čl. 10 Ústavy ČR apod.¹¹ Kapitola bude zahrnovat mimo jiné i pohled na nařízení a směrnice, vydané Evropskou unií za účelem sjednotit členské státy, jejich aktivity za účelem potírání projevů terorismu a jeho financování, které je úzce spojeno s legalizací výnosů z trestné činnosti.

¹¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

1.1. Definice Europeizace

Tato kapitola se bude zabývat definicemi, které se odchyľují napříč vědními disciplínami a rovněž bude vytvořena vlastní definice, která je blízká chápání smyslu Europeizace autorkou. Definice Europeizace vzniklo za poslední tři desetiletí poměrně hodně a rozhodně není jediným institutem, který má takový charakter. Vzhledem k rozmanitosti vědních disciplín, které tento institut používají je obtížné stanovit jednu charakteristiku, která by byla relevantní v celé míře. Velmi často definice míří na úzce vymezenou vědní disciplínu, avšak aplikace definice na jinou vědní disciplínu není možná. Některé definice jsou zdařilejší, některé méně, primárně z důvodu, jak konkrétní autor institut vnímá. Následně v navazujících odstavcích bude vymezeno několik autorů, kteří se v průběhu svého života a výzkumu zaměřili na tvorbu definice ve vícero rovinách a pojetích, blízkých jejich zaměření.

Jeden z prvních akademiků, kteří se pokusili o vytvoření jednotné definice pro termín Europeizace byl Robert Ladrech (1994), který Europeizaci popsal následovně: „Jedná se o inkrementální proces přeorientování směru a formy politiky do té míry, že se politická a ekonomická dynamika Evropských společenství stane součástí organizační logiky domácí politiky.“¹² V této definici může být pozitivně ohodnocen pokus o vystižení termínu ve smyslu určitého přizpůsobení se mezinárodní politice EU, kterou je zmiňovaný členský stát součástí.

Dle Dančáka et al. (2005) je možné definovat několik rovin Europeizace – *historická, mezinárodní, osobní, ekonomická, legislativní, tranzitologická, rovina členských států* apod. Historická rovina přináší definici Europeizace ve smyslu „pronikání Evropanů do zámoří“, mezinárodní se zaměřuje spíše na role Evropy v současném mezinárodním prostředí. Osobní, jak již z názvu vyplývá, zachycuje Europeizaci jako „vytváření a přijímání evropské identity“. Ekonomická definice vystihuje „ekonomické dopady existence jednotného trhu v zemích EU“. Legislativní se zaměřuje na právní rámec ve smyslu „přijímání právních norem“. Definice „demokratické instituce a procesy v transformujících se zemích střední a jihovýchodní Evropy napodobují instituce a procesy demokratických zemí západní Evropy“ je rovinou tranzitologickou.¹³

O rozmanitosti definic očividně není pochyb a jak již bylo výše zmíněno, vytváří se prostřednictvím nich prostor pro širokou variabilitu pojetí Europeizace. Další expert, který přináší definici je Thomas M. Wilson v součinnosti s Robertem Harmsenem (2000).

¹² LADRECH, Robert. Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The case of France. *Journal of Common Market Studies*, roč. 32, č. 1, s. 69–88

¹³ DANČÁK, Břetislav a kol. Europeizace: pojem a jeho konceptualizace. *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno: IIPS, s. 11-25

Europeizaci pojímá v několika rovinách, přináší tedy určitou univerzalitu, která se dá využít při výzkumu konceptu.

Mezi jejich pojetí se řadí:

- a) *Europeizace jako vznik nových forem evropského vládnutí*
- b) *Europeizace jako národní přizpůsobení*
- c) *Europeizace jako proměna politiky*
- d) *Europeizace jako problém a příležitost pro domácí politické řízení*
- e) *Europeizace jako modernizace*
- f) *Europeizace jako „vstup do Evropy“*
- g) *Europeizace jako rekonstrukce identit*
- h) *Europeizace jako transnacionální a kulturní integrace*¹⁴

Zatímco se spousta odborníků snažila o příspěvěk do seznamu definic, pokoušel se o to i silný euroskeptik Václav Klaus, který vnímá Europeizaci především v negativním slova smyslu. Podle Filipce (2019) se jeho teorie publikovaná v Mladé frontě Dnes a Lidových novinách značně lišila od teorií odborníků. Klausova slova se orientovala směrem posouzení Europeizace jako post-liberální levicové ideologie, která cílí k potlačení svrchovanosti států a vyzdvižení systému mezinárodního práva, které je členskými státy nadřazeno. Jednalo se tedy především o ideologickou myšlenku než o myšlenku funkční. Navíc, podle Klause jde o revoluci, která spočívá v absolutním zvratu standardního chodu věcí.¹⁵ Svým způsobem se zaměřuje spíše na negativní stránku Europeizace, která samozřejmě existuje, nicméně by měla být chápána jako vedlejší produkt, na který by měl být brán zřetel, který je zastíněn pozitivní stránkou. Zatímco Václav Klaus vnímá proces Europeizace jako autoritářské donucení podřídit se novému systému morálky, která pramení z veřejné moci, většina expertů se zaměřuje spíše na neutrální, popřípadě pozitivní aspekt přizpůsobení se. Definice bývalého prezidenta České republiky je pouhý pokus, který nevzešel od odborníka, nýbrž od euroskeptika, kterému toto téma není úplně vzdálené, zároveň ale není schopen ponořit se do hloubky termínu a vidět institut Europeizace nezaujatě.¹⁶ Paradoxem je, že v období, ve kterém byl euroskeptik Václav Klaus prezidentem, vstoupila ČR do EU.

Oproti definici Václava Klause je pro tuto práci velmi přínosným počinem akademická činnost Štěpánky Zemanové (2007), podle které je pojem Europeizace možný sledovat ze dvou

¹⁴ WILSON, Thomas M. Introduction: Approaches to Europeanization. *Yearbook of European Studies*, 2000, roč. 14, s.14

¹⁵ FILIPEC, Ondřej. *Europeizace: rámec pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2019, s. 26

¹⁶ Z takového důvodu nelze považovat definici vytvořenou Václavem Klausem jako odbornou a použitelnou pro následující výzkum v rámci této bakalářské práce.

pohledů. Prvním úhlem je pojem v základním smyslu, který je možno chápat jako encyklopedické heslo. Má za cíl zahrnout poměrně širokou škálu možných problémů, ať už upevňování tradic, životních cílů i politicko-právních principů. Konkrétní vědní disciplíny využívají druhého pohledu, tzv. systematizovaného konceptu.¹⁷ Radaelli (2004) prosazuje podobnou myšlenku, při které demonstruje koncept jako specifický úhel pohledu určený specializovaným odborníkům, kteří s myšlenkou Europeizace jednotlivě pracují.¹⁸

Claudio Radaelli dále definuje Europeizaci jako koncept, který je tvořen třemi procesy:

- a) Konstrukce
- b) Rozptyl
- c) Institucionalizace formálních a neformálních pravidel, procedur, politických paradigmat, stylů, sdíleného přesvědčení a norem¹⁹

Další příklady definic přináší autoři Maria Green Cowlesová et al., kteří vnímají Europeizaci jako „Vznik a rozvoj výrazných struktur vládnutí na úrovni EU, tedy politických, právních a sociálních institucí, spojených s politickým řešením problémů a formalizujících vztahy mezi aktéry a politickými sítěmi, specializujícími se na vytváření autoritativních evropských pravidel chování.“²⁰

Je tedy zřejmé, že chápání těchto autorů je ovlivněno oblastí, která jim je blízká a příliš se nezabývají obecným kontextem. Odborníci s myšlenkou Europeizace pracují pravděpodobně z pohledu systematizovaného konceptu, který popisuje podstatu odborného pojetí pro specializovaný okruh požadavků a zaměření. Při tvorbě své vlastní definice jsem se tímto konceptem nedržela. Naopak jsem se zaměřila na koncept v základním smyslu, který je přímo aplikovatelný na většinu disciplín, dobře s nimi spolupracuje a může být využit. Oproti systematizovanému konceptu se má vlastní definice orientuje spíše praktickým směrem. Částečně jsem se nechala inspirovat velmi zdařilými definicemi, se kterými jsem měla možnost se setkat v průběhu studia a částečně jsem se snažila odlišit od znění takových, které již byly odborníky publikovány. Moje definice nejde do hloubky tématu, ale zároveň vystihuje smysl, jak Europeizaci vnímám. Nemá ani za cíl mířit na konkrétní specializovanou oblast, nýbrž na

¹⁷ ZEMANOVÁ, Štěpánka. Europeizace – aktuální problémy a perspektivy. *Mezinárodní vztahy*. 2007, roč. 42, č. 3, s. 32

¹⁸ RADAELLI, Claudio. Europeanization: Solution or Problem? *European Integration online Papers (EioP)*, 2004, roč. 8, č. 16, s. 3

¹⁹ RADAELLI, Claudio. Whiter Europeanization? Concept stretching and substantive change. *European Integration online Papers (EioP)*, 2000, roč. 4, č. 8, s. 4

²⁰ COWLES, Maria Green a kol. *Transforming Europe: Europeanization and Domestic Change*. New York: Cornell University Press, 2001, s. 3

co nejširší měřítko. Využila jsem vědomostí nasbíraných při studiu Europeizace a vnímám ji jako velmi výstižnou, elegantní a lehce pochopitelnou.

Celá definice zní:

„Europeizací rozumíme proces přizpůsobování se členských států EU v oblasti institucí, politik, procesů, mechanismů a hodnot, evropské integraci, která je definována povahou EU.“

Z průběhu výzkumu je tedy patrné, že definice termínu Europeizace je problematická, poněvadž se jedná o velmi komplexní pojem, který se prolíná velkým množstvím vědních disciplín. Zkoumané definice byly více či méně zdařilé, ale poskytly nástin rozmanitosti definic. V průběhu následujících kapitol bude záměrem cílit na definování Europeizace v co nejbližším možném smyslu v rámci boje proti terorismu. Vzhledem k tomu, že vlastní definice autorky je teoretická, pravděpodobně by v rámci boje proti terorismu mohla být přínosem.

1.2. Mechanismy Europeizace

V této kapitole práce bude záměrem analyzovat mechanismy Europeizace, které se skrývají ve dvou základních přístupech, procesech, vlivech, strategiích i dimenzích. Nebude opomenuta ani otázka reakcí států na působení EU směrem ke členským státům ve smyslu procesů zkoumaných v předešlé kapitole – downloadingu a uploadingu. Rovněž bude analyzován postoj České republiky k provádění mezinárodních opatření v rámci Europeizace.

Europeizaci podléhá několik mechanismů neboli procesů. Dva základní přístupy, které jsou v této oblasti používané je *top-down* a *bottom-up*. Top-down proces, je aplikován v první fázi přístupu, normy Evropské unie jsou přejímány z vrchu dolů. Naopak proces bottom-up je odrazem EU norem, které jsou vytvořeny různými institucemi, které jsou těmito normami vázány. Dá se říct, že se jedná o druhotnou fázi – za předpokladu, že normy jsou schváleny příslušnými orgány.²¹ Původně se na koncept Europeizace nahlíželo poměrně konzervativně a až s mimořádným zvýšením zájmu akademiků v posledních třech dekáдах přestal být koncept Europeizace vnímán pouze jako přístup bottom-up, jak tomu bylo v počátcích výzkumu, ale postupně se na tento institut začalo nahlížet také jako na přístup top-down, který sleduje dopady evropské integrace a zkoumá způsoby, jakými se členské státy mohou přizpůsobovat EU.²²

Předešlá kapitola nastínila dva základní přístupy, které uchopil Radaelli, podle kterého se odborná literatura týkající Europeizace zaměřovala především na roli norem a hodnot, prováděnou Evropskou unií na základě mechanismu zvaného *top-down process*. Obdobné myšlenky sdílí i Devaux (2009). Nicméně oba autoři uznávají, že na vlivy Europeizace se klade daleko menší pozornost a důraz v oblasti vnitrostátní a EU úrovně, na rozdíl od interakce mechanismů mezi Europeizací a národní úrovní. Úroveň Europeizace je dle slov Devauxe hodna mnohem větší pozornosti. Toto téma bylo znovuotevřeno z důvodu jeho rychlého rozvoje a nových forem nadvlády v oblastech sociální politiky a rovněž z důvodu krize, kterou utrpěla Evropská komise v roce 1999.²³

Politoložka Vivien A. Schmidt (2009) se zaměřuje spíše na bližší pohled na tuto problematiku. V rámci vlivů procesu top-down uvádí několik hledisek, ze kterých lze vliv EU posuzovat.

²¹ ZEMANOVÁ, Štěpánka. Europeizace – aktuální problémy a perspektivy. *Mezinárodní vztahy*. 2007, roč. 42, č. 3, s. 34

²² DE FLERS, Nicole Alecu, MÜLLER, Patrick. Applying the concept of Europeanization to the study of foreign policy: dimensions and mechanisms. *GARNET Conference*, 2010

²³ DEVAUX, Sandrine, SUDBERY, Imogen, *Europeanisation: social actors and the transfer of models in EU-27*. Praha: CEFRES, 2009, s. 25

Zaměřuje se zejména na:

- *vnitrostátní institucionální struktury*
- *vnitrostátní procesy tvorby politiky*
- *vnitrostátní politiku*

Co se týče vnitrostátní institucionální struktury, Vivien Schmidt uvádí poměrně kontroverzní teorii, že „EU posilňuje stát“.²⁴ Opírá se přitom o názor Milwarda (1992), který poukázal na to, že EU v poválečných časech sloužila k posílení postavení státu spolu s podnícením k provedení nezbytných reforem.²⁵ Avšak Moravcsik (1994) o dva roky později argumentoval, že EU opravdu stát posílila, ale došlo k tomu na úkor domácích zájmů.²⁶ Moravcsik tedy vyjadřuje jakousi skepsi, při které zdůrazňuje, že EU nemá pouze pozitivní aspekty, ale i negativní, které působí na potlačení domácích zájmů.

Schmidt (2009) se vrací i do minulosti, kdy docházelo k poměrnému omezení autonomie státu. Ztráta autonomie nebo jakékoliv její potlačení bylo více pravděpodobné u těch států, u kterých byla původně autonomie vyšší. Mezi takové státy lze zařadit například UK a Francii. U států, u kterých byla autonomie odjakživa nízká nedocházelo k tak markantním změnám v autonomii. Do takové skupiny lze zařadit například Německo. Nejen, že oblast exekutivy ztratila určitou autonomii kvůli přesunu rozhodování, ale došlo i ke ztrátě kontroly, kterou zapříčinil přesun rozhodovacích pravomocí na jiné subnárodní autority. Dalším důsledkem EU byla ztráta moci národních parlamentů, jelikož se EU zhostila moci nad moci výkonnou.²⁷

V oblasti týkající se vlivu EU na vnitrostátní procesy tvorby politiky se autorka rovněž zaměřuje na způsoby, jakými je politika prováděna a na cesty, kterými se státní aktéři ubírají. EU postupně přešla k prosazování právních předpisů v oblasti tvorby politiky, a to zapříčinilo rozdílné důsledky na území členských států. Pro členské státy se statistickými procesy tvorby politiky EU ukázala zájem o formulaci procesů. Oproti tomu státy s korporátními procesy tvorby politiky obdrželi otevřený přístup k zájmům v určitých procesech tvorby politiky a v jejich oblastech došlo k posílení implementačních procesů. Takové jevy se objevují například v Německu, Rakousku, Belgii a Itálii.²⁸

²⁴ SCHMIDT, Vivien A. Reflections on European Integration. *The EU and its Member States: From Bottom Up to Top Down*, 2009. Boston University, s. 9

²⁵ MILWARD, Alan. *The European Rescue of the Nation-State*. Berkeley: University of California Press, 1992, 488 s.

²⁶ MORAVCSIK, Andrew. Why the European Community Strengthens the State. *Center for European Studies Working Paper 52*. Cambridge, MA: Harvard University, 1994, 82 s.

²⁷ SCHMIDT, V.: c. d., s. 9

²⁸ SCHMIDT, Vivien A. Reflections on European Integration. *The EU and its Member States: From Bottom Up to Top Down*, 2009. Boston University, s. 10

Jako posledním bodem je vliv na vnitrostátní politiku. Tato úroveň je často nazývána „politika bez politiky“. Znamená to potlačení politiky na národní úrovni a následného vzniku přímých, nepřímých a vedlejších účinků. Například přímé účinky se objevují při volbách do Evropského parlamentu, které v konečném důsledku znamenají komplikaci pro národní volební politiku tím, že mají státy zpřístupněnou možnost referenda o výkonnosti vlády.²⁹ Nepřímé účinky jsou problematictější. Bývají nazývány jako „spící obr“. Tyto účinky způsobují snížení a omezení politických možností politických stran a následné znehodnocení volební soutěže. Tímto způsobem dochází k redukování možnosti diskuse, jelikož témata, která jsou europeizována přestávají být středem zájmu komunikace národních lídrů.³⁰

Nejenom vlivy jsou projevy, které mají možnost charakterizovat působení Europeizace. Dalšími jsou mechanismy, se kterými jsou spjaty reakce států na druhotnou fázi normotvorby, jejíž vysvětlení je skryto v procesu bottom-up. V rámci reakcí států je možno rozlišit tři následující strategie, které státy zaujímají, když jsou vázány EU normami. Strategie se liší politickými preferencemi a akční schopností jednotlivých členských států. Tyto faktory blíže souvisí s ekonomickou vybaveností státu.³¹

Jedná se o:

- *pace-setting* – *určování tempa*
- *foot-dragging* – *úmyslné otálení*
- *fence-sitting* – *vyčkávání*

První zmíněnou strategií je *pace-setting*. Jedná se v doslovném překladu o tzv. určování tempa, tedy o aktivní ovlivňování EU politiky na základě preferencí daného členského státu. Takové členské státy jsou často nazývány lídry, pionýry, popřípadě prvními příchozími.³² Mezi státy, které takovýmto způsobem ovlivnily politiku EU na základě své silné motivace harmonizovat své vysoké standardy patří například Německo, Nizozemí, Dánsko, Rakousko, Švédsko nebo Finsko. Tito lídři mají obvykle za cíl omezovat náklady na implementaci EU norem. Běžně dochází k situacím, kdy Komise EU žádá členské státy s touto strategií, aby se současně s experty podíleli na tvorbě směrnic. Členské státy nabízejí technické a praktické znalosti, které mohou poskytnout nejen normotvorným orgánům EU, ale i jiným institucím.

²⁹ MAIR, Peter. The Limited Impact of Europe on National Party Systems. In: KLAUS, Goetz H., HIX, Simon, (eds.). *Europeanised Politics? European Integration and National Political Systems*. London, Frank Cass, 2001, s. 48

³⁰ SCHMIDT, Vivien A. Reflections on European Integration. *The EU and its Member States: From Bottom Up to Top Down*, 2009. Boston University, s. 11

³¹ BÖRZEL, Tanja. A. Pace-Setting, Foot-Dragging, and Fence-Sitting: Member State Responses to Europeanization. *Journal of Common Market Studies*, 2002, roč. 40, č. 2, s. 196

³² *leaders, pioneers, firstcomers (z anglického překladu)*

I přesto ale žádný stát nemá takové postavení, aby dostal příležitost absolutně ovlivnit dynamiku normotvorby politiky EU.³³

Úplným opakem pace-setting neboli určování tempa je tzv. foot-dragging neboli úmyslné otálení. Jeho smysl tkví ve snaze co nejvíce zamezit tendencím být ovlivněn politikou EU. Oproti lídrům si takové státy vysloužily přezdívku „laggards“ neboli opozdílci. Mezi státy, které nemají natolik vyvinuté politické struktury se objevují například Portugalsko, Španělsko, Itálie, Irsko nebo Řecko. Jejich strategie spočívá v neochotě přijímat opatření a v nízké úrovni souladu s komunitním právem. Státy vnímají EU standardy jako omezení v oblasti trhu, který stanovuje neoptimální hranice.³⁴

Třetí strategií je fence-sitting neboli záměrné vyčkávání. Tato strategie má podobu zamýšlené neutrální podoby, která spočívá ve využití časového prostoru pro vytvoření spojenectví se státy, které se zařazují do první nebo druhé strategie. Vyčkávači necílí záměrně na ovlivňování EU politiky. Využívá ji Belgie, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, Francie a Lucembursko.³⁵

Tabulka č. 1: Strategie členských států EU

Lídři	Německo, Nizozemí, Dánsko, Rakousko, Švédsko, Finsko
Opozdílci	Portugalsko, Španělsko, Itálie, Irsko, Řecko
Vyčkávači	Belgie, UK, Francie, Lucembursko

Zdroj: Boerzel Tanja – *Responses to Europeanization (úprava autorky)*

Nic nebrání tomu, aby si členské státy vybraly svoji strategii a popřípadě ji na základě současných podmínek obměňovaly. Příkladným státem v nerozhodnosti je Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, které momentálně stagnuje v neutrální pozici vyčkávače, ale v oblastech jako je například životní prostředí se přetransformovalo do aktivního lídra. Oproti tomu se Německo zdá být opakem.³⁶ Nelze říct, že všechny státy se dají přesně zařadit do těchto kategorií na základě jejich rozvážnosti nebo rychlé reakce. Česká republika je typickým příkladem. Na základě odlišného odborného zdroje je Česká republika považována od doby vstoupení do EU a aktivní účasti na tvorbě práva jako jako „troublemaker“, jehož chování je založeno na přirozeném euroskeptismu a pravděpodobně na konsekvencích post-

³³ BÖRZEL, Tanja. A. Pace-Setting, Foot-Dragging, and Fence-Sitting: Member State Responses to Europeanization. *Journal of Common Market Studies*, 2002, roč. 40, č. 2, s. 197

³⁴ Tamtéž, s. 203

³⁵ Tamtéž, s. 206

³⁶ BÖRZEL, Tanja. A. Pace-Setting, Foot-Dragging, and Fence-Sitting: Member State Responses to Europeanization. *Journal of Common Market Studies*, 2002, roč. 40, č. 2, s. 209

komunistického období. Tento jev může zapříčinit určitou rezistenci vůči vlivům EU nebo EU socializaci.³⁷

„Ve francouzštině, němčině, švédštině, finštině atd. existuje pouze jedno podstatné jméno odpovídající přídavnému jménu *politický*, zatímco angličtina má tři: *policies*, *politics*, a *polity*.“ (Palonen, 2003)³⁸ Dalším způsobem uchopení Europeizace a jejích mechanismů je tedy stanovení její trojdimenzionality – prostřednictvím změn, které diktuje EU.³⁹

Dimenze *policies* zahrnuje standardy jednotlivých institucí, nástroje nebo přístupy k řešení vzniklých záležitostí. V jádru tohoto termínu je normotvorba, v rámci které EU vydává ročně až 500 rozhodnutí. Druhá dimenze *politics* se zaměřuje spíše na procesy, a to konkrétně na agregaci (seskupování) zájmů a veřejné diskurzy (rozpravy). Odborná literatura hovoří o velkém množství studií o tom, jak domácí aktéři cílí na ovlivňování normotvorného procesu evropské politiky prostřednictvím svých zájmů.⁴⁰ Tato dimenze odráží politiku zaměřenou na změnu stávajících záležitostí. Rovněž ve svém pojmenování skrývá institut dočasnosti ve smyslu jakékoliv změny nefixované na konkrétní časový úsek.⁴¹ Poslední dimenzí je dimenze *polity* pojímající mezivládní vztahy, veřejnost, tradice státu a státní společnost. Jedná se o dimenzi, která pravděpodobně ovlivňuje sociální oblast úplně nejvíce.⁴² Dle Palonena (2003) lze na třetí dimenzi nahlížet jako na „obsah působnosti dané činnosti, který je výsledkem předchozí politizace a je zaveden do té míry, že přinejmenším mlčky slouží jako překážka nové politizace.“⁴³

Tabulka č. 2: Trojdimenzionální pojetí politiky

POLICIES	Nástroje mezinárodních institucí a reakce na vzniklé problémy
POLITICS	Oblast procesní ovlivněna prostřednictvím agregace zájmů
POLITY	Veřejná oblast mezivládních vztahů a tradic

Zdroj: Autorka

³⁷ MAREK, Dan, BAUN, Michael J. *The Czech Republic and the European Union*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2016, s. 8

³⁸ PALONEN, Kari. Four Times of Politics: Policy, Polity, Politicking, and Politicization. *Alternatives: Global, Local, Political*, 2003, roč. 28, č. 2, s. 171

³⁹ FILIPEC, Ondřej. *Europeizace: rámeček pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2019

⁴⁰ FILIPEC, Ondřej. *REACH Beyond Borders: Europeanization Towards Global Regulation*. Springer, 2017, s. 4

⁴¹ PALONEN, K.: c. d., s. 172

⁴² FILIPEC, O.: c. d., s. 4

⁴³ PALONEN, K.: c. d., s. 179

Podle Argomanize (2011) se v rámci těchto tří dimenzí jako reakce na teroristické útoky v New Yorku⁴⁴, Madridu⁴⁵ a Londýně⁴⁶ začala EU zaměřovat na koordinaci členských států a jejich propojenost. Dalším cílem byla harmonizace legislativy ve smyslu komplexní a multidimenzionální ochrany. Tyto fakty zapříčinily větší zájem ze strany akademiků.⁴⁷

Cílem této podkapitoly bylo analyzovat mechanismy Europeizace z hlediska různých procesů, přístupů a strategií. Základním krokem bylo rozdělení procesů top-down a bottom-up, které se postupem vývoje konceptu Europeizace společně začaly prolínat a charakterizovat současnou podobu Europeizace. Rovněž bylo dosaženo rozdělení reakcí států na projevy EU – buď ve formě ovlivnění politikou, nebo možnosti ovlivnění politiky – resp. příležitosti být aktérem. Státy jsou na základě svých projevených reakcí nazývány buď lídry, opozdilci či vyčkávači. Tyto přístupy si mohou státy vybírat samy na základě jejich přesvědčení. Mezi nimi nechybělo ani z uvedených kategorií vyjímající se postavení České republiky jako „troublemakera“, což je pravděpodobně způsobeno přirozeným euroskeptismem a dopady komunistického režimu. Poslední kapitola práce bude analyzovat, zda je tato charakteristika oprávněná, či nikoliv.

⁴⁴ *Série koordinovaných teroristických útoků, 11. září 2001*

⁴⁵ *Bombové útoky na madridské vlaky, 11. března 2004*

⁴⁶ *Série teroristických útoků v dopravních prostředcích, 7. července 2005*

⁴⁷ ARGOMANIZ, J. *The EU and Counter-Terrorism: Politics, Polity and Policies after 9/11*. Routledge, 2011, s.

1.3. Europeizace v oblasti práva

V této kapitole budou posuzovány projevy Europeizace v oblasti práva. Právní řád státu je základním vodítkem, jak vyžadovat pravidla chování. Nejenom pravidla chování jedinců, ale i pravidla chování státu a dalších orgánů. V České republice je právní řád nekodifikovaný, vzhledem k obrovskému množství disciplín, které tento právní řád upravuje. I v této oblasti se objevuje obrovský vliv Europeizace a opět se zde prolínají dva mechanismy, top-down a bottom-up. Na základě vlastního výzkumu se lze přiklonit k tomu, že mechanismus top-down je pro oblast práva významnější.

Pro oblast Europeizace práva není k dispozici mnoho literatury, jak tomu bylo v předešlých kapitolách a přístup k nim je poměrně omezen. Nicméně zásadně k tomuto tématu přispěla španělská expertka Cristina Ferreira (2009), která v publikaci rozlišuje vliv Europeizace na právo členských států do čtyř dimenzí.

- *Institucionální*
- *Procesní*
- *Aplikační*
- *Materiální*⁴⁸

První dimenzí je soustavná participace členských států na institucionálním celku, který tvoří institucionálně-právní systém. K této participaci může docházet ve dvou protichůdných rovinách, v rovině přímé a nepřímé. Přímou participací můžeme chápat normotvornou a interpretační činnost, souvisí tedy napřímo s právním systémem, který je podroben přizpůsobení se členskému státu. Oproti tomu nepřímá se vyznačuje například vlivem na vzdělávací systém. V České republice existuje několik vysokoškolských oborů zaměřených na politiku EU, zejména na Univerzitě Palackého v Olomouci nebo na Univerzitě Karlově.

Druhou dimenzí lze chápat procesní otázku, kdy má Soudní dvůr EU naprosto zásadní vliv na členské státy. V některých případech mají dokonce členské státy při posuzování předběžné otázky možnost či dokonce povinnost obracet se na SDEU. Tento vliv nemusí být vnímán omezujícím způsobem, ale může se jednat i o situaci, kdy dochází k poskytnutí pomoci a podpory v oblasti vyšetřování, asistenční i koordinační činnosti apod.

Jak bylo výše zmíněno, Europeizace v oblasti práva je charakteristická svými právními instituty, jako je například aplikační přednost, přímý účinek, nepřímý účinek nebo autonomie práva EU. Tyto instituty se vyskytují v třetí dimenzi, která je zásadní pro dotváření smyslu

⁴⁸ FERREIRA, Cristina. The Europeanization of Law, In: OLIVEIRA, Jorge Costa, CARDINAL, Paulo (eds.). *One Country, Two Systems, Three Legal Orders Perspectives of Evolution*. Berlin: Springer, 2009, s. 171

mezinárodního práva a jejichž účinek je více hmatatelný. V této dimenzi jsou dominantní různá pravidla, principy a zásady, které tvoří hlavní pilíře tvorby mezinárodního práva.

Čtvrtá dimenze je označena jako materiální, která je charakteristická svými akty v podobě různorodých nařízení, norem, doporučení, stanovisek atp. V rámci této dimenze se zobrazuje hierarchie aktů, která stanovuje míru závaznosti a směr, jaký akt musí podléhat do rámce jiného, nadřazeného. Tyto akty jsou rovněž zásadní k utváření práva členského státu jako celku. Je možné k nim zařadit zcela neformální dokumenty, kterými jsou například tzv. non-papery⁴⁹, bílé či zelené knihy⁵⁰).⁵¹

Ani čeští akademici nestáli opodál a podíleli se na výzkumu Europeizace v oblasti práva. Bývalý generální advokát Soudního dvora EU Michal Bobek (2016) ve své publikaci „Europeanization of Public Law“ hodnotí otázky v oblasti Europeizace veřejného práva. Zmiňuje i hodnotné prohlášení, které v roce 1988 zaznělo od bývalého prezidenta Evropské komise Jacques Delorse, v němž prohlásil, že „za deset let bude 80 % právních předpisů týkajících se ekonomiky, možná také daní a sociálních věcí, komunitárního původu“⁵². V roce 1998 již neměly mít tyto oblasti původ ve vnitrostátním právu, nýbrž v právu Evropské unie.

V rámci tématu objemu evropských právních předpisů proběhla spousta kvantitativních studií, které se ve svých výsledcích neshodovaly. Na základě studií došlo k vytvoření procentuálního rozmezí množství evropských právních předpisů mezi 6,3 % a 84 % z celkového množství právních předpisů v konkrétním státu. Delorsova teorie, kterou se snažila spousta studií vyvrátit, se tedy v rámci možností potvrdila jako pravdivá.⁵³ Bobek uvádí mimo jiné i tři odlišné pojmy, resp. vize. *Úzká empirická, širší empirická a širší normativní*. První pojem vyjadřuje vliv EU, jejích institucí, přístupů a metod na členské státy. Druhý pojem zahrnuje spíše i opačný směr, tedy vliv členských států směrem k EU. V rámci třetího pojmu popisuje ideální podobu Europeizace.⁵⁴

Ani zde se nejedná o pouze jeden pohled, ale mnoho dalších odborníků prostupuje do tematiky Europeizace hlouběji a z jiného směru. Oproti Ferreire, která se věnuje oblasti dimenzí, zkoumalo tuto oblast i kolegium odborníků spolu s Müllerem (2010), kteří se společně zabývali faktory, které ovlivňují členské státy EU, a které mají za cíl objasňovat Europeizaci v právním smyslu. Jedná se o jiný směr pohledu, který se zaměřuje na délku členství, hloubku

⁴⁹ *Neoficiální akty*

⁵⁰ *Akty sui generis*

⁵¹ FILIPEC, O. *Europeizace: rámeček pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2019. s. 41

⁵² BOBEK, Michal. Europeanization of Public Law. In: VON BOGDANDY, A. a kol. (eds.), *The Max Planck Handbook in European Public Law: The Administrative State*. Oxford University Press, 2016, s. 10

⁵³ Tamtéž, str. 11

⁵⁴ Tamtéž, str. 38

integrace, právní tradici, politickou kontroverzi apod. Autoři se zabývali různými charakteristikami států a jejich charakteristickými rysy, které podrobně ve své publikaci rozvíjeli. V následující tabulce č. 3 bude znázorněn pohled na tyto zmíněné faktory.⁵⁵

Ze znázorněné tabulky č. 3 lze konstatovat, že čím déle je stát členem EU, tím více je ovlivněn parlamentní legislativou a méně sekundární legislativou. Integrace a její intenzita se odráží v množství EU předpisů, jimiž členské státy disponují. Množství EU předpisů se týká i rozlišení federálních vs. unitárních států. Unitární státy rovněž disponují vyšším počtem předpisů, jak tomu je u vyšší intenzity integrace. Státy, které jsou aktivní a dominantní jsou charakteristické větším množstvím parlamentní legislativy.

⁵⁵ MÜLLER, Wolfgang C. a kol. Legal Europeanization: Comparative Perspectives. *Public Administration*, 2010, roč. 88, č. 1, s. 41

Tabulka č. 3: Faktory a důsledky Europeizace

<i>Varianta faktoru</i>	<i>Očekávané důsledky</i>	<i>Opatření</i>
<i>Doba členství v EU</i>	<i>Nejnovější „příchozí“ mají méně předpisů, které souvisejí s EU a užívají spíše sekundární legislativu</i>	<i>Počet a podíl vnitrostátních předpisů provádějících předpisy EU, poměr parlamentních a sekundárních předpisů</i>
<i>Hloubka integrace</i>	<i>Méně integrované státy disponují menším množstvím EU předpisů</i>	<i>Podíl vnitrostátních předpisů prováděných EU předpisy</i>
<i>Právní tradice</i>	<i>Státy s dominantnějším právním pozitivismem disponují větším množstvím parlamentních předpisů</i>	<i>Poměr parlamentní a sekundární legislativy</i>
<i>Politická kontroverze a parlamentní role</i>	<i>Státy dominující silnou rolí v záležitostech týkajících se EU mají více parlamentní legislativy</i>	<i>Poměr parlamentní a sekundární legislativy</i>
<i>Unitární vs. federální státy</i>	<i>Federální státy oproti unitárním disponují nižším počtem předpisů EU na federální úrovni</i>	<i>Počet a podíl vnitrostátních předpisů prováděných EU předpisy</i>

Zdroj: Müller, W. C. (2010) (úprava autorky)

Oblast práva je ovlivňována významným množstvím nástrojů, jejichž prostřednictvím dochází v praxi k podpůrným krokům v rámci boje proti terorismu. Zásadním spouštěčem tvorby opatření na právní úrovni byla událost 11. září 2001 – taktéž jako u rozvoje celosvětového boje proti terorismu. S teoretickou rovinou uplatňování práva se pojí i jeho vymáhání v praxi, čímž se zabývala Rada pro spravedlnost a vnitřní věci, která dosáhla konsensu a vytvořila nový právní institut Evropského zatykače. Ten obsahuje vysoce detailní procesní pravidla, která jsou založena na právních rozhodnutích jednotlivých členských států. Právní nástroj Evropského zatykače je založen na zásadě vzájemného uznávání, který tvoří základní stavební kámen pro oblast trestního soudnictví.⁵⁶

V podobném časovém horizontu byl přijat taktéž Radou pro spravedlnost a sociální věci i další právní nástroj, kterým je Rámcové rozhodnutí o terorismu, jehož cílem je harmonizace práva členských států. Zahrnuje členění teroristických trestných činů a sankcí, přičemž maximální trest s horní hranicí patnácti let odnětí svobody hrozí pachateli za vedení teroristické organizace. Za účast v takové teroristické organizaci hrozí pachateli nejméně 8 let odnětí svobody.⁵⁷

Taktéž v krátkém časovém horizontu po událostech 11. září 2001 došlo k zavedení právních předpisů, které zahrnovaly tzv. zmrazení majetku osob podezřelých z teroristické trestné činnosti v hodnotě přes 100 milionů EUR. V prosinci téhož roku, konkrétně 27. prosince 2001 došlo k vydání nařízení Rady (ES)⁵⁸, která projednala zvláštní opatření, které přímo mířilo na osoby s cílem bojovat proti terorismu a jejich společný nástroj k uplatňování opatření k této činnosti. Dalšími právními nástroji s cílem právního přiblížení jsou vzájemné Úmluvy o vzájemné právní pomoci z roku 2000, tzn. celoevropské normy s cílem zvýšit bezpečnost v letecké dopravě.

O něco aktuálnější směrnice (EU) 2015/849 v oblasti předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu zahrnovala následující opatření, jejíž znění je aktualizované ve směrnici Evropského Parlamentu a Rady o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu.⁵⁹

⁵⁶ DEN BOER, Monica. *9/11 And The Europeanisation of Anti-Terrorism Policy: A Critical Assessment* [online]. Policy Papers N°6, 2003. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/policypaper6.pdf>, s. 5

⁵⁷ Tamtéž, s. 6

⁵⁸ Již neexistuje, s účinností Lisabonské smlouvy došlo k zániku roku 2009.

⁵⁹ *Směrnice Evropského Parlamentu a Rady o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, a o zrušení směrnice (EU) 2015/849* [online]. 2021. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0423&from=EN>

- posílení průběhu zjišťování totožnosti zákazníka
- požadavek k uchovávání informací v centrálních registrech
- informovanost a zvyšování povědomí o praní peněz, financování terorismu a podobně
- přínos koordinované evropské politiky s třetími zeměmi (mimo EU)
- posílení spolupráce mezi finančními zpravodajskými jednotkami, které jsou hlavními aktéry v boji proti financování terorismu – komunikace by měla zásadně probíhat na vyvinutých platformách⁶⁰

Zároveň se všemi těmito právními nástroji vznikl i systém vzájemného hodnocení, který funguje ve smyslu sledování účinnosti vnitrostátních systémů a protiteroristických opatření prostřednictvím hodnotících týmů a hodnotících subjektů. Členy těchto týmů a subjektů jsou odborníci, kteří jsou pečlivě vybráni z jednotlivých členských států.⁶¹

Cílem této podkapitoly o Europeizaci v oblasti práva bylo popsat základní projevy působení EU ve členských státech. Cristina Ferreira se zaměřila na pojetí Europeizace prostřednictvím čtyřech dimenzí, zatímco Michal Bobek se ve své publikaci zaměřil na konkrétní dopady a studie, zkoumající procentuální poměr tuzemské legislativy oproti komunitární. Dále byla zmíněna směrnice, která bude v poslední kapitole sloužit k zodpovězení třetí výzkumné otázky (VO3), v rámci níž dojde k posouzení míry implementace evropské směrnice na území České republiky.

⁶⁰ *Summaries of EU legislation: Předcházení zneužívání finančního systému k praní peněz a terorismu* [online]. EUR-Lex, 27. října 2021 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/preventing-abuse-of-the-financial-system-for-money-laundering-and-terrorism-purposes.html>

⁶¹ DEN BOER, Monica. *9/11 And The Europeanisation of Anti-Terrorism Policy: A Critical Assessment* [online]. Policy Papers N°6, 2003. Dostupné z: <https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/policypaper6.pdf>, s. 7

2. Financování terorismu a existující opatření

Cílem této kapitoly je přiblížit formy financování terorismu a nastínit opatření, která existují na úrovni globální, regionální a národní (ve smyslu České republiky). Kapitola je strukturována do čtyř podkapitol. První část pojednává o identifikaci možností, jak teroristé svoji aktivitu financují, o detailnějším pohledu na tyto možnosti financování terorismu a jejich seřazení od nejprimitivnějších až po nejkompaktnější. Další část se zaměřuje na opatření na úrovni celosvětové. Třetí část – nejrozsáhlejší – sleduje opatření na úrovni globální ve smyslu Evropské unie. Nejrozsáhlejší je z důvodu propojení s první částí práce, která se zabývala významným tématem Europeizace. Poslední část se věnuje regionálním opatřením na území České republiky.

Pro začátek je žádoucí zmínit několik možností pohledu na samotný termín terorismus. Terorismus je taktéž jako Europeizace velmi obtížně specifikovatelný jednou konkrétní definicí a opět se v odborné literatuře vyskytuje velké množství teorií. Smolík (2020) ve své publikaci uvádí, že „Terorismus je založen na organizovaném, systematickém a účelovém násilí, které je obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, jejich majetku, s následnou medializací útoku, sdělením požadavků a definováním cílů. Strach, ovládající veřejné mínění, napomáhá k dosahování těchto politických, náboženských nebo obecně – ideologických cílů.“⁶²

Další definicí, kterou se bude v krátkosti tato práce zabývat je definice terorismu, jak publikuje Ruby (2002), jako politicky motivované násilí páchané minoritními skupinami na osobách, které násilí nežívají, za účelem ovlivnit společnost. Tato definice se skládá z tří majoritních kritérií, které odlišují tento typ násilí od jiných. Prvním kritériem je politická motivace, ve smyslu, že teroristické útoky mají za cíl ovlivnit politickou situaci v cílovém státu. Druhým kritériem je cílení na osoby, které nemají v úmyslu nějakým způsobem bojovat nebo se bránit. Jsou to ti jednotlivci, kteří nejsou členy žádné ozbrojené síly ani se aktivně nevěnují službě. Terorismus je tím pádem charakterizován jako násilí mířené na civilisty, kteří neměli příležitost se připravit a bránit se. Třetí částí je páchání teroristických útoků minoritními skupinami. Toto kritérium slouží k rozlišení teroristické činnosti od politického násilí směřovaného od státních orgánů.⁶³

Následující část bude charakterizovat financování terorismu obecně. Pro uskutečnění jednotlivých teroristických útoků je třeba určité množství peněz, které může být teroristickou organizací získávané rozlišeně několika způsoby. Tyto aktiva posléze zaopatřují teroristické

⁶² SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: Jak se z beránek stávají vlci*. Mendelova univerzita v Brně, 2020, s. 23

⁶³ RUBY, Charles L. The Definition of Terrorism. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 2002, s. 10

organizaci primárně zbraně, a kromě toho i výcvik a ubytování. Dále také slouží k zajištění organizačního vývoje teroristické skupiny.⁶⁴ Zamezení toku peněz k těmto organizacím přináší velmi efektivní opatření, jak teroristickým útokům bránit, avšak ne v plném rozsahu. Boj proti financování terorismu je mimořádně důležitý, avšak není opatřením na 100 % efektivním, jelikož teroristé začali v některých případech využívat i nízkonákladové způsoby provádění teroristické činnosti. Případná limitace toku peněz jim v takovém případě nepřináší významné omezení.

Jednou z nejznámějších nadnárodních organizací, která působí v této oblasti je Financial Action Task Force – tzv. FATF. Organizace byla jako mezivládní fórum vytvořena v roce 1989 a měla za úkol usilovat o eliminaci legalizace výnosů z trestné činnosti, což bylo spjato s transakcemi a obchodem s drogami. Od roku 2001 cílí bezprostředně i na financování terorismu a přijímá potřebná opatření. V dnešní době slouží jako zdroj mezinárodního finančního řízení i jako hlavní místo, které řeší boj proti financování terorismu. Nelze opominout ani vydávání standardů a osvědčených postupů proti finanční kriminalitě.⁶⁵ Organizace vydává i svoji vlastní metodiku, která zahrnuje základní pilíře, na kterých stojí porozumění a implementace FATF standardů. Mimo jiné se věnuje i krajním rizikům, která mohou vzniknout například v oblasti etnického rasově motivovaného terorismu, terorismu ve střední a západní Africe, útoku v neziskových organizacích⁶⁶ apod.⁶⁷

Vzhledem k tomu, že bakalářská práce opakovaně zmiňuje organizaci FATF, budou níže zmíněny metody financování ve své době jedné z nejznámějších teroristických skupin, kterou se organizace FATF zabývala – metody Islámského státu (stojícího vedle dalších dvou nejaktivnějších – Tálibánu a ukrajinské proruské separatistické skupiny Doněcké lidové republiky (DLR)⁶⁸). I přes to, že k roku 2023⁶⁹ Islámský stát změnil svoje postavení a strukturu, navíc už nelze hovořit o existenci Chálífátu, je žádoucí toto rozdělení zmínit. Aktuálně existuje

⁶⁴ *FATF: Terrorist Financing* [online]. FATF, 2022 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/terroristfinancing.html>

⁶⁵ VLCEK, William. Development vs. Terrorism: Money Transfers and EU Financial Regulations in the UK. *The British Journal of Politics and International Relations*, 2008, roč. 10, č. 2, s. 286–302

⁶⁶ *Tim se rozumí nadace, fondy, společnosti s ručením omezeným, organizace veřejně prospěšných prací, veřejné dobročinné organizace a podobně.*

⁶⁷ *FATF: Terrorist Financing* [online]. FATF, 2022 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/terroristfinancing.html>

⁶⁸ *Islamic State: No Longer World's Deadliest Terror Group, says Janes* [online]. Jane's Terrorism and Insurgency Center, [janes.com](https://www.janes.com), 10. března 2020 [cit. 23. února 2020]. Dostupné z: <https://www.janes.com/defence-news/news-detail/islamic-state-no-longer-world-s-deadliest-terror-group-says-janes>

⁶⁹ *V roce 2022 došlo k atentátu na (v té době) působícího velitele organizace.*

mnoho možností, jak mohou teroristé s financemi operovat, jde například o vydírání, které oproti grafu vloženém na následující straně významně vzrostlo.

FATF rozlišuje financování aktivit této teroristické skupiny do pěti forem z pohledu, jak bývaly finance získávané:

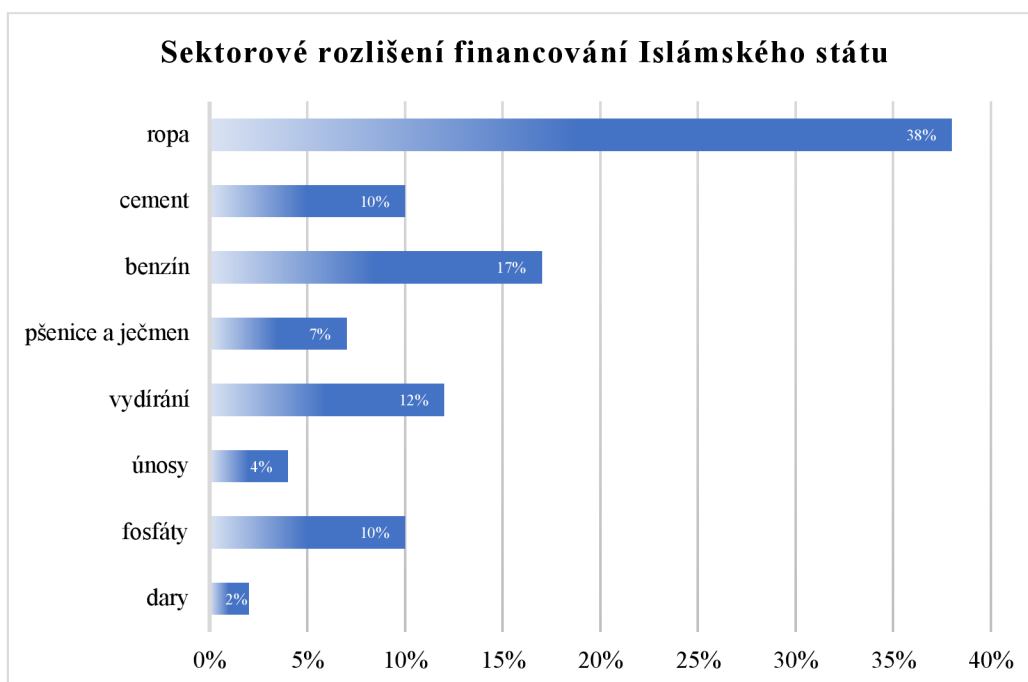
- ilegální příjmy z okupace (v podobě vykradených bank, vloupání, prodeje nelegálních předmětů nebo ilegálního výběru daní)
- příjmy z únosů (v podobě výkupného)
- příjmy z příspěvků a sponzorských darů nevládních organizací
- materiální podpora získaná zahraničními bojovníky
- finance získané pomocí moderních komunikačních technologií⁷⁰

Původně tedy Islámský stát víceméně závisel na nelegálních aktivitách, darech skrze nevládní organizace, které byly pro Islámský stát velmi přínosné, jelikož roku 2006 měl příjmy v hodnotě až 200 milionů USD (v přepočtu okolo 4,5 miliardy CZK). Později byla skupina financována spíše ze zdrojů zahraničních bojovníků, kteří zprostředkovávají konexe k vnitřním transferům, lokálním dotacím včetně zdrojů jako jsou vloupání a přeprdej hodnotného zboží v podobě aut a stavebního vybavení.⁷¹ Teroristická skupina měla za cíl nalézt ten nejefektivnější způsob, jak získávat finance k zabezpečování svých teroristických aktivit.

Sektorově se dá financování Islámského státu v době největší působnosti rovněž rozlišit. Filipec (2020) ve své publikaci zveřejňuje graf, který rozděluje fundaci do několika oblastí a připojuje poměry v procentní hladině. Je zcela evidentní, že ropa představovala naprosto zásadní surovinu, která Islámskému státu zajišťovala ten největší příjem.

⁷⁰ FATF: *Terrorist Financing* [online]. FATF, 2022 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/terroristfinancing.html>

⁷¹ FILIPEC, Ondřej. *The Islamic State: From Terrorism to Totalitarian Insurgency*. Routledge India, 2020, s. 166

Zdroj: Filipec (vlastní úprava autorky)

Postupem času se začaly zabývat legalizací výnosů z trestné činnosti i jiné instituce. Například Mezinárodní měnový fond, který zpracovává klíčové režimy za účelem boje proti financování terorismu a spočívá v požadavku, aby finanční instituce a další neurčené finanční podniky neprodleně podávaly hlášení o podezřelých transakcích, které by mohly souviset s teroristickou činností. Existovala i stinná stránka tohoto prvotně zdárně vypadajícího projektu. Instituce údajně častokrát neměly prostředky, kterými by mohly své tvrzení o podezřelé transakci doložit. Dalším negativem byla obtížnost hlásit takové transakce z důvodu důvěrnosti, která s transakcemi bezprostředně souvisí. Proto došlo k vytvoření specializovaného orgánu s názvem Financial Intelligence Unit (Finanční zpravodajská jednotka), která slouží ke zjednodušení postupu institucí při ohlašování podezřelých transakcí. FIU agentury fungují na principu přijímání informací od institucí, jejich analýzy a následném předání místním orgánům činným v trestním řízení.⁷²

V případě programu FIU zaměstnanci prochází školením, aby byli schopni identifikovat a řádně nahlásit podezřelou aktivitu ve finančním systému, čímž by se měl významně zjednodušit proces. Mimo jiné získávají podrobné instrukce pro analýzu, vyšetřování a report takové aktivity. V rámci procesu musí brát zřetel na relevantní faktory, například na kooperaci

⁷² *Anti-Money Laundering/Combating the Financing of terrorism (Aml/Cft): What are Financial Intelligence Units (FIUs)?* [online]. International Monetary Fund, 2022 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/leg/amlcft/eng/aml1.htm>

s orgány činnými v trestním řízení (OČTR).⁷³ Jedná se v podstatě o školení, které přibližuje osobám jednodušší a pravděpodobně i rychlejší report podezřelých aktivit k dosažení maximální účinnosti.

Výše zmíněná skupina FATF rovněž doporučuje, aby se státy zapojily a provozovaly FIU, spolu s dalšími státy, které v současnosti aktivně program provozují.⁷⁴ Program se zdá být chytrým prostředkem, jak identifikovat podezřelé chování ve finančním sektoru. Podobným způsobem fungují i jiné instituce, potažmo projekty, které jsou realizovány na regionální úrovni.

Podskupina Egmont Group FIU neboli skupina Egmont, která je celosvětovou organizací zaměřující se na výměnu informací mezi členskými finančními zpravodajskými jednotkami. Organizace vydala dokument, který slouží jako souhrn principů Egmontu pro snazší výměnu informací. Stanovuje kanály, skrze něž musí výměna informací probíhat pro zajištění bezpečnosti. Například by se mělo jednat o Egmont Secure Web, kam FIU uděluje přístup nebo o jiné ověřené platformy, které primárně zajišťují požadovanou úroveň bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti.⁷⁵

Všechny tyto organizace zajišťují maximální efektivitu v nahlašování podezřelých transakcí a v případě maximalizování začlenění států by mohlo dojít k téměř ideální situaci, která by podmiňovala větší bezpečí ve smyslu možných teroristických hrozeb. Všemi úrovněmi, které budou níže v následujících kapitolách zmiňovány se prolíná již zmíněná mezinárodní organizace FATF, která zaujímá klíčové postavení v boji proti financování terorismu.

⁷³ Basel Committee on Banking Supervision. *Guidelines - Sound management of risks related to money laundering and financing of terrorism* [online] Bank for International Settlements, 2016. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d353.pdf>

⁷⁴ *Anti-money laundering: Council agrees its position on a strengthened rulebook* [online]. European Council, 2022 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/07/anti-money-laundering-council-agrees-its-position-on-a-strengthened-rulebook/>

⁷⁵ *Egmont Group of Financial Intelligence Units Principles for Information Exchange between Financial Intelligence Units* [online]. Egmont Group, 2013. Dostupné z: <https://egmontgroup.org/wp-content/uploads/2021/09/Egmont-Group-of-Financial-Intelligence-Units-Principles-for-Information-Exchange-Between-Financial-Intelligence-Units.pdf>

2.1. Financování terorismu

Tato kapitola se bude zabývat formami převodu finančních prostředků používaných teroristy a teroristickými skupinami. Financování terorismu lze rozdělit na dvě základní fáze, jimiž je získávání finančních prostředků a jejich následný transfer. Finanční prostředky je možné převádět několika možnými způsoby, které se liší svou rafinovaností. Ke konci této kapitoly dojde k seřazení metod na základě toho, jak moc jsou primitivní nebo rafinované. Konkrétně lze stanovit, že finanční prostředky jsou převáděny několika následujícími prostředky:

- *kurýry*
- *neformálními bankami / systémem hawala*
- *finančním systémem*
- *nadacemi*
- *legalizace výnosů z trestné činnosti*⁷⁶

Používání kurýrů je nejstarší a nejprimitivnější cesta, jak převést peníze. Standardně bývají peníze uschovávány v zavazadlech, automobilech, balících a dalších předmětech, které mohou v sobě ukrýt určité množství finančních prostředků. Klíčovým hlediskem při využívání hotovostních kurýrů je bezpečnost provedení. Pravděpodobně budou k takové činnosti využívány velmi důvěryhodné osoby. Dalším faktorem je rychlost, ovšem převod peněz takovýmto způsobem je oproti elektronické komunikaci mnohem pomalejší. Současně tato metoda vyžaduje složité plánování a koordinaci.⁷⁷

V případě převodu finančních prostředků skrze neformální banky neboli systém hawala, popř. hundi již několik zemí tento systém zlegalizovalo v domnění, že bude jednoduché takové síť kontrolovat. S tím je spojeno velké množství licenčních a registračních poplatků, kterým se spousta osob využívajících systém hawala snaží vyhnout, proto někteří operují nelegálně. Jedná se o relativně anonymní a rychlý přesun peněz mezi lidmi (hawaladary), kteří si předají obnos peněz a následně prostředník kontaktuje příjemce, který obdrží finance na základě kódu. Účty jsou v případě potřeby vyrovnávány nelegální činností pomocí podniků poskytujících peněžní služby, pašováním zboží s vysokou hodnotou nebo falešnými obchodními fakturami, které slouží k převodu finančních prostředků.⁷⁸

⁷⁶ PHILLIPS, Peter J. *The Economics of Terrorism*. Routledge, 2016, s. 61

⁷⁷ FREEMAN, Michael, RUEHSEN, Moyara. *Terrorism Financing Methods: An Overview. Perspectives on Terrorism*, 2013, roč. 7, č. 4, s. 7

⁷⁸ FREEMAN, M., RUEHSEN, M.: c. d., s. 8

Formální bankovníctví (finanční systém) v sobě zahrnuje několik pozitiv, ale i negativ. Vzhledem k tomu, že jsou banky státem regulované, vzniká větší riziko, že teroristické skupiny budou odhaleny. I přesto, že banky operují se strategiemi, které by měly identifikovat podezřelé transakce, zaměřují se na pravidla ve smyslu povinnosti znát své klienty i na přehledy o transakcích nad 10.000 USD atd., tak se neustále více stávají zranitelnějšími vůči teroristům. I když jsou zaměstnanci banky podrobováni kontrole, stále může dojít ke zneužití tzv. kontaminovanými korespondenčními účty a neodhalení nelegální transakce. Korespondenční účty jsou zakládány za účelem provádění transakcí v klíčové měně, kterou je americký dolar. V případě, že offshorová banka⁷⁹ chce takových způsobem provádět transakce, je nezbytné tento účet založit.⁸⁰

V následujícím schématu je vytvořena hierarchie, která znázorňuje metody financování terorismu v pořadí od těch nejprimitivnějších (1) až po nejkompexnější (5), které se v praxi využívají.

Zdroj: Freeman, M., Ruehsen, M. (2013) (úprava autorky)

Na základě výše zmíněných poznatků je patrné, že oblast financování teroristických aktivit je velmi široká, složitě uchopitelná a těžce redukovatelná určitým výčtem opatření. Teroristé totiž využívají mnoho způsobů k zisku financí a všechny formy financování v sobě nesou řadu negativ i pozitiv (ve smyslu pro jednotlivce provádějícího teroristickou činnost) a jsou rozdílně detekovatelné ze směru mezinárodních a národních organizací. Z takového

⁷⁹ Banka, která nepodléhá legislativě, pouze mezinárodní bankovní licenci – je proto často využívána k poskytování bankovních služeb nerezidentům státu. Využívá transparentnosti a slabé regulace k provádění nelegálních transakcí.

⁸⁰ FREEMAN, Michael, RUEHSEN, Moyara. Terrorism Financing Methods: An Overview. *Perspectives on Terrorism*, 2013, roč. 7, č. 4, s. 17

důvodu organizace na rozličných úrovních usilují o působení na veškeré formy financování, ne pouze elektronické transakce, ale i na fyzický transfer (kurýři), kteří čelí například zvýšeným hraničním kontrolám. Rovněž došlo ke komplikaci, kdy teroristé nebo teroristické skupiny začaly využívat nízkonákladové formy transferu, což vede k problematické detekci takové činnosti.

2.2 Opatření na globální úrovni

V druhé polovině této bakalářské práce bude věnován prostor opatřením na několika úrovních. V této kapitole bude rozpracováno téma opatření na globální úrovni. Další kapitola se bude zabývat regionální úrovní a třetí úrovní národní, tedy územím České republiky.

Boj proti terorismu a jeho financování je, i přes rafinovanost teroristů, stále jedním z neefektivnějších způsobů, jak eliminovat teroristickou činnost. Státy po celém světě se s terorismem potýkají, a proto vznikly instituce, které mají za cíl bojovat proti terorismu a seskupovat státy s ekvivalentním cílem. Na globální úrovni existuje několik mezinárodních institucí, které přijímají opatření a vytváří strategie proti financování terorismu.

Jednou z takových mezinárodních organizací je OSN, která v rámci svého působení vydává strategické dokumenty. Naprosto unikátním nástrojem pro pomoc při národním, regionálním i globálním boji proti terorismu, který byl přijat již v roce 2006, je globální protiteroristická strategie. Hlavní myšlenkou dokumentu je fakt, že jakýkoliv projev teroristické činnosti je naprosto nepřijatelný, a proto dochází k přijímání široké škály opatření. Opatření se týkají od posílení schopnosti států čelit teroristickým hrozbám až po lepší koordinaci protiteroristických aktivit systému OSN. Tato strategie je každé dva roky podrobně přezkoumávána příslušnými subjekty, zohledňují se tak tedy aktuální potřeby a priority jednotlivých členských států v oblasti boje proti terorismu. Strategie má z tohoto důvodu možnost být velmi aktuální a efektivní, jelikož se zaměřuje na aktuální problémy, které během dvou let nastaly a operativně je řeší. Tohoto přezkumu se účastní i členské státy v rámci Valného shromáždění OSN.⁸¹

Dále byl OSN vydán Akční plán⁸², který zahrnuje několik základních pilířů. Jmenovitě se jedná o následující pilíře:

- Řešení podmínek podporujících šíření terorismu
- Opatření pro prevenci a boj proti terorismu
- Opatření k budování schopnosti států předcházet terorismu a bojovat proti němu a k posílení úlohy systému Organizace spojených národů v tomto ohledu

⁸¹ *Office of Counter Terrorism* [online]. United Nations, 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.un.org/counterterrorism/un-global-counter-terrorism-strategy>

⁸² United Nations. *A/RES/60/288 Resolution adopted by the General Assembly on 8 September 2006* [online]. 2006 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/504/88/PDF/N0550488.pdf?OpenElement>

- Opatření k zajištění dodržování lidských práv pro všechny a právního státu jako základního základu boje proti terorismu⁸³

OSN se taktéž zaměřila na konkrétní protiteroristickou činnost a zveřejnila tabulku projektů v rámci boje proti terorismu, které jsou realizovány na globální úrovni. Seskupila konkrétně 15 projektů, jimiž by mělo dojít k oslabení teroristické činnosti a zamezení průtoků peněz tímto směrem. Tabulka je po vlastní úpravě k náhledu v Příloze č. 1.

Opatření na nadnárodní úrovni reflektují celosvětovou výzvu boje proti financování terorismu a zakotvují velký výčet projektů, plánů a strategií, které samostatně cílí na určitou oblast, nicméně společně pokrývají poměrně velkou oblast problematiky. Mezinárodní organizace Spojených národů se zaměřila na poměrně explicitní vyjádření svých cílů v publikované tabulce, která zobrazuje plány pro boj proti terorismu i pro boj proti financování terorismu ve smyslu posílení bezpečnosti a správy hranic, kde je možné detekovat například kurýra, ve svém zavazadle převážejícího obnos peněz určeného k financování teroristické činnosti.

⁸³*Office of Counter Terrorism* [online]. United Nations, 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.un.org/counterterrorism/un-global-counter-terrorism-strategy>

2.3 Opatření na regionální úrovni - EU

Vzhledem k tomu, že se bakalářská práce primárně vedle financování terorismu zabývá Europeizací, bude tato část pravděpodobně nejrozsáhlejší. Za účelem ochrany provedla EU několik restriktivních opatření, která jsou nebo při nejmenším mají být dodržována členskými státy. Členské státy jsou zavázány implementovat obsah směrnic do svých právních předpisů, což je v praxi splňováno v nižší či vyšší míře. Tento aspekt bude posuzován ve třetí kapitole. V této oblasti opatření na úrovni EU se objevuje přístup top-down, jelikož se opět jedná o vliv EU směrem ke členským státům v podobě směrnic, nařízení apod. Rovněž jde o ovlivňování EU politiky členskými státy, což je charakteristické pro proces uploading. V rámci implementace se dá nadále posuzovat, zda členské státy, které jsou zavázány implementací směrnic mají určité výhrady či nikoliv a jak dlouho jim implementace trvá. V takovém případě lze rozlišovat strategii „lídrů“, „vyčkávačů“ a „opozdílů“.

V dobách minulých existoval druh opatření s názvem TREVI – *Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme et Violence internationale*⁸⁴. Jednalo se o mezinárodní skupinu založenou v roce 1976 (avšak jiné zdroje uvádí již 1975) čítající 12 členských států, která se rovněž zaměřovala na boj proti terorismu. Skupina fungovala samostatně mimo dva hlavní orgány EU, jimiž je Evropská komise a Evropský parlament do té doby, než se stala součástí třetího pilíře Maastrichtské smlouvy v roce 1992. V rámci působení TREVI došlo k vydání několika základních dokumentů, mezi které patří:

- Dokument Palma (vydán 1989) – zasazení do kontextu policejních, právních, přistěhovaleckých a azylových politik
- Deklarace ministrů skupiny TREVI (též 1989) – nové požadavky ministrů spolu s vytvořením evropského prostoru bez hranic
- Akční program (vydán 1990) – dohoda mezi policejní a bezpečnostní činností
- Zpráva koordinátorů o pokroku v práci na dokumentu Palma (vydaná 1992) – zpětná vazba a ilustrace vztahů mezi službami (policejní, imigrační, celní, bezpečnostní)⁸⁵

V oběhu se nevyskytuje přílišné množství odborných zdrojů, které by umožňovalo tuto organizaci nějakým způsobem hodnotit, v každém případě se dá říct, že TREVI zastupovala nezastupitelnou oblast a sdružovala bezpečnostní a další služby do jednoho centra, podněcovala

⁸⁴ European Parliamentary Research Service. *Counter-terrorism funding in the EU budget* [online]. European Parliament, 2015 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2616943, s. 3

⁸⁵ BUNYAN, Tony. *Stewatching the new Europe*, 1993, s. 4

jejich spolupráci a na základě zprávy koordinátorů o pokroku lze tvrdit, že skupina zastávala roli v boji proti terorismu úspěšně. I nadále se ukazuje, že vzájemná spolupráce je naprosto klíčovým hlediskem v dosahování různých cílů. V světle zmiňované Europeizace se lze domnívat, že tato vzájemná spolupráce je příkladem zmíněného procesu cross-loading, neboli procesu ovlivňování států mezi sebou. V tomto případě se jedná o cíl, díky kterému lze zajistit vyšší bezpečnost obyvatelstva a redukovat teroristické projevy. Všechna opatření fungující na úrovni EU vytváří celek, jehož záměr je pokrýt veškeré oblasti – jak oblast finanční, tak internetovou a podobně.

Jednou z dalších možností aktivit, které s sebou přináší protiteroristická opatření je Europol. Až od roku 1998 se začal Europol formálně zabývat terorismem. Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu neboli Úmluva o Europolu vydaná roku 1995 zmiňuje urgentní problémy způsobené teroristickými útoky.⁸⁶ Doslovně stanovuje, že „Vysoké smluvní strany této úmluvy, členské státy Evropské unie, s ohledem na akt Rady ze dne 26. července 1995, vědomy si naléhavých problémů vyplývajících z terorismu, nedovoleného obchodu s drogami a jiných závažných forem mezinárodní trestné činnosti se dohodly na ustanoveních, které zakotvují cíle Europolu, které promítají ve zdokonalení výkonnosti a spolupráce orgánů v rámci předcházení terorismu, nedovoleného obchodu s drogami. Zároveň je před dosažením tohoto cíle důležité působit proti nedovolenému obchodu s drogami, obchodu s jadernými a radioaktivními látkami, převaděčství, obchodu s lidmi a obchodu s odcizenými motorovými vozidly.“⁸⁷ Ustanovení jednoznačně zakotvují velmi podstatnou spolupráci členských států v souvislosti s jednotnou akcí doplněnou vzájemnou podporou. Od té doby, co se váha nebezpečí terorismu objevila i v rámci ustanovení Europolu, značně nabyla na důležitosti.

Vzhledem k tomu, že doba se stále posouvá kupředu a sociální sítě nás provázejí každým dnem, tak i teroristické skupiny využívají čím dál sofistikovanější postupy na sociálních sítích, a proto vznikla nutná potřeba sjednotit členské státy a zavést opatření, která nefungují pouze proti samotným fyzickým projevům terorismu, ale i proti projevům, ke kterým dochází v oblasti internetové sféry. Z takového důvodu vytvořil Europol tzv. EU IRU (Internet Referral Unit – Internetovou jednotku odkazování), která slouží k detekci a investigaci internetové aktivity se zlým úmyslem.⁸⁸ Tím dochází k usměrňování činností na internetových

⁸⁶ DEFLEM, Mathieu. Europol and the Policing of International Terrorism: Counter-terrorism in a Global Perspective. *Justice Quarterly*, 2006, roč. 23, č. 3, s. 343

⁸⁷ *Úřední věstník C 316*, 27/11/1995 S. 0002–0032. [online]. 1995. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A41995A1127%2801%29>

⁸⁸ *EU Internet Referral Unit – EU IRU* [online]. EUROPOL, 2005 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc/eu-internet-referral-unit-eu-iru>

platformách a v ideálním případě k redukci teroristické činnosti. Tento nástroj je typickým projevem dimenze policie, která je charakteristická použitím nástrojů mezinárodních organizací, které reagují na vzniklé problémy a aktivně je řeší.

Postupem času se začalo smýšlet i o fyzické funkci, která by byla přímo určena ke konkrétním činnostem v ochraně proti terorismu a jeho financování. Proto vznikla funkce na úrovni Evropské unie, která má jasný cíl. Je jím protiteroristický koordinátor, jímž je nyní Ilkka Salmi⁸⁹, který zastává významnou roli v boji proti terorismu. Obecně pozice pětileté funkce protiteroristického koordinátora začala vznikat po teroristických útocích v Madridu v roce 2004, což podnítilo provést několik opatření včetně vytvoření nové funkce, která má zajistit spolupráci na úrovni boje proti terorismu a jeho financování, předkládání návrhů, identifikování problémů a podněcování jejich řešení a rovněž by měl udržovat soudržnost všech orgánů OSN. Má predispozice rovněž zajistit politickou i sociální schopnost OSN. Jeho funkce by měla tedy zefektivnit činnost orgánů a zpřístupnit nové možnosti kontroly terorismu.⁹⁰

I přes zdánlivě efektivně působící funkci, existuje mnoho výzkumů, které se přiklánějí k názoru, že funkce protiteroristického koordinátora efektivní není. Jedním z nejčastějších argumentů je ten, že Evropská unie se sčítá z 27 členských států, které mají rozdílnou zkušenost s terorismem, podléhají rozdílným obavám apod., k čemuž protiteroristický koordinátor nevnáší žádné možnosti koordinace.⁹¹ Nelze tedy považovat protiteroristického koordinátora za univerzální element. I přesto, že Zimmermann (2006) zdůrazňuje roli protiteroristického koordinátora jako jednu z nejhmatatelnějších rolí zmiňovaného období (po teroristických útocích dne 11. září 2001), charakterizuje protiteroristického koordinátora na základě těchto analýz neefektivnosti jako „chromou kachnu“. Zároveň zpochybňuje jeho funkci, která dle slov Dorona Zimmermanna „nevěští nic dobrého pro budoucí účinnou a důraznou protiteroristickou reakci Evropské unie“.⁹² Je nutné ale zmínit, že veškeré analýzy s negativním výsledkem se zabývaly primárně vnitřním rozměrem funkce a opomíjejí rozměr vnější. V takovém případě by mohlo dojít k jiným závěrům.

⁸⁹ *Od 1. října 2021*

⁹⁰ MACKENZIE, Alex a kol. The European Union Counter-terrorism Coordinator and the External Dimension of the European Union Counter-terrorism Policy. *Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 326.

⁹¹ Tamtéž

⁹² ZIMMERMANN, Doron. The European Union and post-9/11 counter-terrorism: A reappraisal. *Studies in Conflict & Terrorism*, 2006, roč. 29, č. 2, s. 134

Co se týče právních předpisů, dá se zde zmínit například směrnice proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (AML)⁹³ nebo její nástupce – směrnice (AMLD6)⁹⁴, která z velké části přejímá původní články, ale s úpravami. Na základě výroků Evropské rady tyto směrnice postihují celý kryptografický sektor. Opatření spočívají v povinnosti uchovávat, a hlavně ověřovat informace o všech zákaznících. Rovněž se dá hovořit o aktuálnější směrnici⁹⁵, která bude použita pro analýzu míry opatření v rámci poslední kapitoly.

Zároveň směrnice cílí na hotovostní transakce nad 10.000 EUR, při kterých je vyžadována hloubková kontrola klientů, a tím tak dochází ke zmírnění projevů financování terorismu a praní peněz.⁹⁶ Toto opatření by mělo zamezit objemným transakcím a mělo by omezit možnosti teroristů, kteří chtějí transferovat velké množství peněz. Členské státy mohou tento limit snížit, pokud budou preferovat jinou částku.⁹⁷

Dále se v praxi realizuje tzv. Strategie EU, která se skládá ze 4 pilířů a rovněž napomáhá v boji proti financování terorismu. Mezi 4 pilíře lze řadit:

- Prevence – hlavním cílem je omezování možnosti rekrutování nových teroristů, například z řad těch, kteří konvertují k islámu
- Ochrana – tento pilíř cílí na redukování závažnosti dopadů na cílové subjekty terorismu, lze sem zařadit Schengenský informační systém a Vízový informační systém (vyšší důslednost při hraničních kontrolách)
- Pronásledování – zmrazení majetku, vyšetřování, blokování transferů + evropský zatykač

⁹³ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES [online]. 2015 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015L0849&from=CS>

⁹⁴ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, a o zrušení směrnice (EU) 2015/849 [online]. 2021. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0423&from=EN>

⁹⁵ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU [online]. 2018. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0843&from=HU>

⁹⁶ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES [online]. 2015 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015L0849&from=CS>

⁹⁷ Anti-money laundering: Council agrees its position on a strengthened rulebook [online]. European Council, 2022 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/07/anti-money-laundering-council-agrees-its-position-on-a-strengthened-rulebook/>

- Reakce – posílení mechanismů při teroristickém útoku a bezprostředně poté (příspěvky Komise EU k usnadnění kooperace)⁹⁸

Dne 20. července 2021 Komise EU vytvořila balíček s legislativními návrhy za účelem rozšířit pravidla v oblasti boje proti financování terorismu a v neposlední řadě za účelem posílit je. Jedná se o několik bodů⁹⁹:

- nařízení, kterým se zřizuje nový orgán EU pro boj proti praní peněz, který bude ukládat sankce a pokuty¹⁰⁰
- nařízení, které přepracovává nařízení o převodech finančních prostředků a jehož cílem je zprůhlednit a plně vysledovat převody kryptoaktiv¹⁰¹
- nařízení o požadavcích na boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti pro soukromý sektor
- směrnice o mechanismech proti legalizaci výnosů z trestné činnosti¹⁰²

Jak je patrné, v posledních letech se staly kryptoměny čím dál využívanějšími, a proto se začalo uvažovat o způsobu regionálního opatření, které by zajišťovalo kontrolu na transakcemi provedenými v kryptoměnách. Zveřejněné statistiky uvádí, že „podle výzkumu společnosti Chainalysis za minulý rok (*pozn. 2021*) vyplývá, že meziročně vzrostlo používání kryptoměn téměř o 80 procent, oproti 7,8 miliardy USD za rok 2020 na zhruba 14 miliard USD za loňský rok. Průzkum také odhalil, že ze všech celkových transakcí se jedná o kriminální aktivitu pouze v 0,15 procentech. Nárůst tak souvisí zejména s rychle se šířícím používáním kryptoaktiv obecně, kdy převody v kryptoměnách rostly meziročně téměř šestinásobně.“¹⁰³ Na základě poznatků zmíněného výzkumu můžeme tvrdit, že transakce prováděné v kryptoměnách představují pouhý zlomek v celkovém množství transakcí, provedených za účelem teroristické

⁹⁸ European Parliamentary Research Service. *Counter-terrorism funding in the EU budget* [online]. European Parliament, 2015 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2616943, s. 4

⁹⁹ *Anti-money laundering: Council agrees its position on a strengthened rulebook* [online]. European Council, 2022 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/07/anti-money-laundering-council-agrees-its-position-on-a-strengthened-rulebook/>

¹⁰⁰ European Parliament. *Anti-money-laundering authority (AMLA): Countering money laundering and the financing of terrorism* [online]. 2021 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z:

[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2022\)733645](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2022)733645)

¹⁰¹ *Nařízení Evropského Parlamentu a Rady o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a některých kryptoaktiv (přepracované znění)* [online], 2021 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0422&from=EN>

¹⁰² *Směrnice Evropského Parlamentu a Rady o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, a o zrušení směrnice (EU) 2015/849* [online]. 2021. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0423&from=EN>

¹⁰³ FREITAG, Vojtěch. *Europsklanci chtějí kontrolu nad transakcemi v kryptoměnách. Hloupost, tvrdí experti* [online]. EUROACTIV.cz, 27. dubna 2022 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/digitalni-agenda/news/europsklanci-chteji-kontrolu-nad-transakcemi-v-kryptomenach-hloupost-tvrdi-experti/>

činnosti. Lze ale předpokládat, že se toto číslo bude rapidně zvyšovat spolu s využíváním virtuální měny, které roste každým dnem.

Evropská unie nezaostává, ale aktivně řeší nárůst aktivity na účtech s virtuální měnou. Míra je sice momentálně pod 1 %, nicméně je důležité myslet dopředu a počítat s dalším nárůstem do budoucna. Proto EU stanovuje pravidla v oblasti kryptoaktiv a v rámci vydaného dokumentu stanovuje poskytovatelům služeb CASP¹⁰⁴ povinnost aplikovat přídatná opatření při transakcích v hodnotě nad 1.000 EUR.¹⁰⁵

Rada EU také vedle již zmíněných opatření vytvořila seznam teroristů a teroristických skupin, které jsou subjekty zmrazení finančních prostředků a dalších aktiv, kterými disponují. Ostatní subjekty tudíž nemohou těmto jmenovaným subjektům poskytovat žádné finanční prostředky. Toto postavení se týká všech subjektů, jimž bylo poskytnuto odůvodnění Rady EU, proč jsou na tento seznam zařazeny. Zařazení do seznamu probíhá na základě několika kritérií.

- V případě, kdy byl subjekt podroben zahájení vyšetřování nebo stíhání teroristického činu, pokusu nebo nápomoci.
- V případě, kdy byl objekt odsouzen za jakýkoliv z těchto činů.

Subjekty mohou být na tento seznam zařazeny na základě žádosti o zařazení, v případě, kdy došlo k vydání pravomocného rozhodnutí oprávněného orgánu. Žádost o vyřazení ze seznamu mohou podat pouze subjekty uvedené na zmíněném seznamu, popř. třetí země. Seznam je každých šest měsíců přezkoumáván a aktualizován Radou EU.¹⁰⁶

Exaktní seznam teroristů a teroristických skupin je vytvořen v tabulce v Příloze č. 2, která čerpá z prováděcího nařízení Rady EU č. 2022/147.¹⁰⁷ Toto opatření lze považovat jako velmi efektivní při boji proti financování a i přesto, že níže jmenovaní nejsou jedinými krizovými subjekty. Zamezuje se tím alespoň většinová část. Dalšími opatřeními, které jsou vytvořeny na úrovni Evropské unie jsou například Radicalisation Awareness Network, Fond pro vnitřní bezpečnost, Policejní pracovní skupina pro terorismus, Program sledování financování terorismu aj.¹⁰⁸ Všechna tato opatření fungují jako prostředek členských států v boji proti financování terorismu.

¹⁰⁴ poskytovatelé služeb v oblasti kryptoaktiv

¹⁰⁵ *Anti-money laundering: Council agrees its position on a strengthened rulebook* [online]. European Council, 2022 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/07/anti-money-laundering-council-agrees-its-position-on-a-strengthened-rulebook/>

¹⁰⁶ Rada Evropské Unie. *Seznam teroristů vedený EU* [online]. 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/fight-against-terrorism/terrorist-list/>

¹⁰⁷ *Úřední věstník EU: Prováděcí nařízení Rady (EU) 2022/147*. 2022. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:025:FULL&from=EN>

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 5

Avšak existuje mezera v oblasti opatření, která není dostatečně pokryta. Touto jedinou oblastí v rámci opatření EU proti financování terorismu je realizace tajné služby a předávání informací. Po výzkumu za účelem zodpovězení druhé výzkumné otázky (VO2) lze dle dostupných informací konstatovat, že i přes návrhy EU nikdy nedošlo k zakotvení tajné služby na úrovni EU z důvodu častého vetování návrhů iniciovaného Spojeným královstvím, které již několik let členem EU není. Vznikla tedy možnost se o zrealizování tajné služby znovu pokusit. Nicméně se nejednalo pouze o neochotu Spojeného království, k jeho postoji se přidali i ministři z Německa, Francie, Španělska i Itálie, kteří rovněž nebyli ochotni se žádným způsobem dohodnout na formě sdílení evropských informací. Tato neochota několika členů způsobila napětí na úrovni EU, zejména v oblasti komunikace se Spojenými státy, které vyžadovaly sběr informací hlavně z důvodu kontroly cestujících v letecké dopravě.¹⁰⁹ V minulých letech v České republice proběhla debata na téma Evropských zpravodajských služeb, kde společně diskutovali odborníci Andor Šándor a Alexandr Vondra. Názory obou se vyznačovaly tím, že momentálně je velmi nerozumné vytvářet institut tajné služby na úrovni EU z několika důvodů. V první řadě uvádí, že je obtížné si představit tajnou službu v praxi, která má v jádru pomáhat státům vládnout, přičemž sama Evropská komise vládnoucím orgánem není. Za druhé jsou oba velmi skeptičtí i k podobě výkonné části tajné služby.¹¹⁰

V návaznosti na tuto kapitolu je třeba zmínit, že ať už se jednalo o Europol, TREVI, Strategii EU, protiteroristického koordinátora, Internetovou jednotku odkazování, množství směrnic a podobně, vždy bylo cílem určité seskupení států s jednotným cílem zabezpečit různorodé sféry, na kterých by mohlo docházet k teroristické činnosti, popř. konkrétně financování teroristické činnosti. Jediná oblast, která nikdy nebyla „dotažena do zdárného konce“ je tajná služba EU, která je problematická z mnoha úhlů pohledu – jak z hlediska politického, tak z hlediska proveditelnosti. Zároveň není EU subjektem, který by měl všechny předpoklady pro vytvoření tajné služby EU na úrovni, jakou zaujímají tajné služby jednotlivých států. Je to velká otázka do budoucna, která vytváří mnoho teorií a predikcí. Ve světle první kapitoly této práce lze konstatovat, že pro regionální opatření proti financování terorismu je charakteristických několik hledisek. Primárně lze hovořit o přístupu top-down, při kterém jsou normy EU přejímány členskými státy. Dále se zcela určitě jedná o vertikální směr působení Europeizace, jelikož vliv míří od EU k členským státům. Na základě skutečnosti, že EU

¹⁰⁹ NOMIKOS, John M. A European Union Intelligence Service for Confronting Terrorism. *International Journal of Intelligence and Counter Intelligence*. 2005, roč. 18, č. 2, s. 192

¹¹⁰ Nadešel čas pro evropskou tajnou službu? [online]. Café Evropa, 2016. Dostupné z: https://www.cafe-evropa.cz/domains/cafe-evropa.cz/documents/CE-IV_23-3-2016.pdf

ovlivňuje státy a zároveň státy ovlivňují EU lze konstatovat, že zde dochází k propojení dvou vizí – úzké empirické a širší empirické.

2.4 Opatření na národní úrovni

Nejenom mezinárodní organizace následují jednotný cíl ve smyslu boje proti financování terorismu, ale i samotné členské státy mají možnost se svými vlastními opatřeními operovat. Proto se bude tato kapitola zabývat opatřeními proti financování terorismu, která byla zavedena na území České republiky, popřípadě jakých nadnárodních institucí a strategií je ČR členem.

Úsilí členských států blízce souvisí s úsilím, které projevuje Evropská unie a další mezinárodní organizace, kterými jsou například NATO, OSN nebo FATF. Česká republika ve své Strategii České republiky pro boj proti terorismu projevuje vnímání terorismu jako trvalou prioritu České republiky a jako „Fenomén, který může zásadním způsobem otrást kterýmkoli státem, včetně České republiky. Útoky nebo pokusy o útoky, ke kterým v Evropě či jinde ve světě dochází, musí být pro Českou republiku varováním.“¹¹¹ Dá se říci, že Česká republika vnímá terorismus jako celosvětovou výzvu a pohnutku k podniknutí mnoha kroků, aby došlo k potírání terorismu a jeho financování.

V další řadě bylo v rámci prevence praní peněz docíleno vydání právních předpisů, které mají za cíl regulovat oblast financování terorismu a s tím spojený money laundering – legalizace výnosů z trestné činnosti. Jedná se o následující právní předpisy:

- Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění,¹¹²
- Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, v platném znění,¹¹³
- Vyhláška ČNB č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v platném znění.¹¹⁴

Z prvního zmíněného zákona (č. 253/2008 Sb.), který prošel novelizací v rámci změny zákona č. 527/2020 Sb.,¹¹⁵ vyplývají různé povinnosti jednotlivců. Spadá pod ně například povinnost zesílené identifikace klienta, dále zakotvuje situace, kdy nelze zprostředkovat obchod, zakotvuje oznamovací povinnost, další strategie apod. Zaměřuje se konkrétně i na

¹¹¹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Strategie České republiky pro boj proti terorismu* [online]. Praha, 2013. Dostupné z: mzv.cz

¹¹² Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů

¹¹³ Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁴ Vyhláška ČNB č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v platném znění

¹¹⁵ Zákon č. 527/2020 Sb., změna zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a dalších zákonů

skutečné majitele právnických osob.¹¹⁶ Transpozicí směrnice AML 2015/849¹¹⁷, rovněž aktualizované prostřednictvím směrnice Evropského Parlamentu a Rady o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu¹¹⁸, došlo k několika novelám v rámci existence tohoto zákona, analýza transpozice s aktuálně účinnou směrnicí¹¹⁹ bude přiblížena v poslední kapitole této bakalářské práce.

AML oblastí se zabývá i takzvaná KBC Group, skupina podřízená ČSOB, která vydala dokument, který se zabývá politikou legalizace výnosů z trestné činnosti. Dokument popisuje funkci pracovníka pro ohlašování projevů legalizace výnosů z trestné činnosti (tzv. Money Laundering Reporting Officer), který disponuje povinností ohlašovat všechny podezřelé transakce příslušné zpravodajské jednotce, která je svou příslušností v souladu.¹²⁰ Dále Česká republika prostřednictvím též skupiny KBC zavedla finanční embargo, které slouží k omezení určitých podezřelých finančních transakcí.¹²¹

Kromě zmíněných opáření vznikla taktéž Bezpečnostní strategie, která byla naposledy novelizována roku 2015, nicméně se v nynější době pracuje na další novelizaci.¹²² V účinné Bezpečnostní strategii lze nalézt několik článků týkajících se potírání terorismu. Bezpečnostní strategie ČR vnímá terorismus následovně: „Hrozba terorismu jako metody násilného prosazování politických cílů je trvale vysoká. Charakteristickým rysem je existence nadnárodních sítí volně propojených skupin nebo i jednotlivců (tzv. Lone Wolves¹²³), které i bez jednotného velení sdílejí ideologii, cíle a plány k jejich naplnění, zdroje a informace. Jsou

¹¹⁶ ČSOB. *Prevence praní peněz a financování terorismu* [online]. ČSOB.cz, [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/csob/prevence-prani-penez-a-financovani-terorismu>

¹¹⁷ *Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES* [online]. 2015 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015L0849&from=CS>

¹¹⁸ *Směrnice Evropského Parlamentu a Rady o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, a o zrušení směrnice (EU) 2015/849* [online]. 2021. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0423&from=EN>

¹¹⁹ *Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU* [online]. 2018. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0843&from=HU>

¹²⁰ *Kbc Group: Anti Money Laundering Policy* [online]. 2015. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/documents/10710/2403336/kbc-group-aml-policy.pdf>

¹²¹ *Embargo politika skupiny KBC* [online]. 2015. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/documents/10710/2403336/kbc-group-embargo-policy-cz.pdf>

¹²² ČTK. *Česko připravuje nové celostátní bezpečnostní strategie* [online]. Eurozpravy.cz, 30. listopadu 2022 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/domaci/cesko-pripavuje-nove-celostatni-bezpecnostni-strategie.flzro718>

¹²³ *Vlci samotáři*

schopny přímo ohrozit lidské životy, zdraví a životní prostředí, ale také kritickou infrastrukturu. Celoevropsky významným a narůstajícím bezpečnostním rizikem je fenomén tzv. zahraničních bojovníků.¹²⁴

Z Bezpečnostní strategie¹²⁵ primárně vyplývá spolupráce se Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU a podíl na jejích misích, dále je Česká republika účastníkem potírání všech forem terorismu, kde prioritami je financování terorismu, radikalizace a taktéž ochrana obyvatel. Dále zdůrazňuje, že Česká republika podporuje NATO v rámci sdílení zpravodajských informací. V neposlední řadě Bezpečnostní strategie zmiňuje diplomatickou službu ve smyslu rozvoje dobrých vztahů v rámci mezinárodních organizací, které cílí na boj proti terorismu a jeho financování. Z těchto článků vyplývá velký důraz na participaci státu v mezinárodních organizacích, která je klíčová ve smyslu boje proti terorismu. Je patrné, že Bezpečnostní strategie České republiky v oblasti boje proti terorismu se netýká pouze vnitřních opatření, ale hlavně zmiňuje opatření, která fungují na nadnárodní úrovni, jak regionální (oblast EU a princip participace členských států), tak globální (oblast celosvětová – např. OSN, NATO, FATF apod.), kterých je Česká republika součástí.

Článek č. 60 Bezpečnostní strategie ČR konkrétně stanovuje, že „ČR se zasazuje o prohlubování a zefektivňování procesů a mechanismů odzbrojení, kontroly zbrojení a nešíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů. V návaznosti na přijetí nové Strategické koncepce NATO a opatření směřujících k posílení článku 5 Washingtonské smlouvy aktivně podporuje rozvoj a budování územní protiraketové obrany NATO a zkoumá možnosti konkrétního zapojení do tohoto systému. Rozvíjí schopnosti bránit se proti hrozbě chemických, biologických, radiologických a jaderných zbraní hromadného ničení. V rámci sdílení společných rizik a odpovědnosti v NATO pokračuje ve specializaci svých ozbrojených sil na oblast ochrany proti zbraním hromadného ničení.“¹²⁶ Je zřejmé, že Česká republika usiluje zabraňovat teroristické činnosti prostřednictvím organizací, které podporuje a zároveň je jimi podporována.

Další z aktivit, které míří na problém s financováním terorismu je i velmi explicitní myšlenka Ministerstva vnitra ČR, které publikovalo dokument „Osvěta pro neziskový sektor v

¹²⁴ *Bezpečnostní strategie České republiky* [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015 [cit. 2023-02-18]. Dostupné také z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>

¹²⁵ Tamtéž

¹²⁶ *Bezpečnostní strategie České republiky* [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015 [cit. 2023-01-14]. Dostupné také z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>

oblasti boje proti financování terorismu¹²⁷, který je každé dva roky novelizován a má za cíl identifikovat hrozby ve smyslu zneužití nestátních neziskových organizací. Volně navazuje na dříve publikovaný dokument „Riziko zneužití nestátních neziskových organizací pro účely terorismu a praní peněz“¹²⁸. Dokument popisuje v rámci kategorie rizikových faktorů i oblast finančních zdrojů a oblast využití finančních prostředků, které bohužel veřejnost nemá zpřístupněné. Pro účely bakalářské práce nepřináší více informací v oblasti financování terorismu. Dokument „Osvěta pro neziskový sektor v oblasti boje proti financování terorismu“ cílí na prevenci a zmírnění rizik nestátních neziskových organizací nebo jiných entit, které se za ně vydávají. Popisuje základní faktory a metody zneužití nevládních neziskových organizací. Představuje základy prevence, objasňuje metody detekce podezřelých transakcí ve smyslu § 10 zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí – oznamovací povinnost¹²⁹ a zavádí konkrétní vnitřní pravidla.

Vedle těchto opatření stojí i snahy dalších organizací, do nichž se aktivně zapojuje i Česká republika. V tuto chvíli se jedná o mezinárodní organizaci Severoatlantické alianci NATO. Například v rámci Bezpečnostní strategie ČR je zakotveno, že v rámci NATO je Česká republika nápomocna v oblasti sdílení informací, aktivní činností v různých konzultacích s partnery a v neposlední řadě i aktivní participací v protiteroristických aliancích.¹³⁰ Česká republika je mimo jiné zapojena i do dalších mezinárodních režimů. Jedná se například o již zmíněné OSN, NATO, EU, Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, Globální koalici proti Da'eš anebo od nedávna o Christchurchskou výzvu¹³¹, která vznikla po teroristickém útoku střelce z Austrálie, spáchaném ve Francii, při kterém zemřelo 50 lidí a dalších 51 utrpělo zranění.¹³²

Na základě výše zmíněných opatření je patrné, že se Česká republika pokouší o co největší participaci v rámci různých mezinárodních organizací a zapojuje se i do výzev, které směřují na terorismus jako takový, i na konkrétní projevy ve smyslu financování terorismu.

¹²⁷ Ministerstvo vnitra ČR. *Osvěta pro neziskový sektor v oblasti boje proti financování terorismu* [online]. Praha, 2020. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/aktuality/Brozura---Osveta-pro-neziskovy-sektor-v-oblasti-boje-proti-financovani-terorismu.pdf>

¹²⁸ Ministerstvo vnitra ČR. *Riziko zneužití nestátních neziskových organizací pro účely terorismu a praní peněz*. [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/prevence-a-osveta-v-oblasti-zneuzeni-destatniho-neziskoveho-sektoru-pro-ucely-financovani-terorismu.aspx>

¹²⁹ Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁰ *Boj proti terorismu* [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/boj_proti_terorismu/index.html

¹³¹ *Christchurch Call*. [online] [cit. 2023-02-24]. Dostupné z:

<https://www.christchurchcall.com/assets/Documents/Christchurch-Call-full-text-English.pdf>

¹³² *Boj proti terorismu* [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/boj_proti_terorismu/index.html

Mimo jiné je i sama Česká republika aktérem, který vydává Bezpečnostní strategii a další dokumenty, které jsou konkrétně vydávány Ministerstvem vnitra nebo Ministerstvem zahraničních věcí.

3. Implementace opatření v České republice

Opatření, která vznikla na úrovni globální i regionální, byla nebo konkrétně musela být v některých případech na základě procesu top-down implementována do českého právního systému, blíže do zákonů, které byly uvedeny v předchozí kapitole. Cílem této poslední kapitoly bude analyzovat nejen pouhou implementaci, která spočívá v otisknutí obsahu do právního systému státu, ale i transpozici opatření, která spočívá i ve vytvoření podmínek pro naplnění účelu opatření. Tato kapitola bude odpovědí na třetí výzkumnou otázku (VO3). Rovněž bude probíhat zjišťování, zda Česká republika má svoji přezdívku „troublemakera“ oprávněně.

Při analýze termínu Europeizace byl pojem charakterizován pomocí několika přístupů, procesů a vlivů, které se v praxi dají zobrazit například právě při analýze implementace míry opatření. Tato činnost v rámci Europeizace ponechává volné prostředky ke konání členského státu tak, jak uzná za vhodné. Jelikož je Česká republika stále velmi euroskeptická, považuje se za „troublemakera“, který postává vzadu a nejedná aktivně při záležitostech týkajících se EU. Přesně tak tomu bylo i v případě implementace evropské směrnice, která stanovila, že státy mají provést změnu právního předpisu k dosažení souladu do 10. ledna 2020. Změna zákona byla vydána až 1. prosince 2020, tedy s téměř ročním zpožděním.

V roce 2018 byla AML směrnice¹³³ nahrazena směrnicí Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU¹³⁴. Právě tato původní AML směrnice byla v mnoha případech směrnicí, která stála u publikace několika zákonů v českém právním systému, které transponovaly její cíle do svého znění. Proto bude podstatné analyzovat opatření, která byla transponovaná do českého právního řádu, konkrétně do zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí¹³⁵ a do zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci

¹³³ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES [online], 2015 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015L0849&from=CS>

¹³⁴ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU [online]. 2018. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0843&from=HU>

¹³⁵ Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů

výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále AML zákon)¹³⁶, který byl podroben změně v zákoně č. 527/2020 Sb.¹³⁷

Směrnice 2018/843 hned na úvod vymezuje několik priorit, mezi nimiž nechybí odhalování a vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti, prevence vzniku, ale zároveň i zřízení zvláštních orgánů – např. zpravodajské jednotky. Stejným způsobem je problematika implementována do českého právního řádu, konkrétně AML zákon v § 29 c) zakotvuje finanční zpravodajskou jednotku, přesněji vymezuje její provedení, a to prostřednictvím zřízeného úřadu, který bude plnit tuto funkci a bude podřízen Ministerstvu financí.

Při řešení velmi rizikových případů by měly členské státy využívat hloubkové identifikace klienta za účelem redukce těchto rizik. Na toto ustanovení AML zákon reaguje v §9a, který se zabývá zesílenou identifikací a kontrolou klienta, která má být prováděna povinnými osobami. Dále výše zmíněná směrnice zakotvuje povinnost spolupráce, která je v AML zákoně v dostatečném znění popsána v §33. Zakotvuje i pravidlo, aby směnárny byly provozovány na základě určitého oprávnění – povolení, na což reaguje AML zákon v §2, kde vymezuje povinné osoby a zároveň s tím uvádí informaci, že mezi povinné osoby je osoba, která je „oprávněna“ k poskytování směnářenské činnosti a odkazuje na zákon o směnářenské činnosti¹³⁸. Směrnice stanovuje i povinnost provozovatelů hazardních her podléhat regulaci, což AML zákon implementuje rovněž v povinných osobách v §2.

Směrnice také prosazuje povinnost identifikace rizik souvisejících s legalizací výnosů z trestné činnosti, na což Česká republika v AML zákoně reaguje poměrně uspokojivě a do svého právního řádu vkládá §30a, který je konkrétně zaměřen na hodnocení rizik. Zároveň má členský stát zajistit poskytnutí výsledků všem příslušným orgánům, kterými jsou Rada Evropy, Evropská komise, evropský orgán dohledu a orgán ostatních členských států Evropské unie. Toto AML zákon zakotvuje v §30a také.

Směrnice rovněž ukládá členským státům povinnost zakázat úvěrovým institucím vedení anonymních účtů, anonymních vkladních knížek nebo anonymních bezpečnostních schránek. Tento zákaz nebyl v AML zákoně nalezen. Rovněž členské státy mají na základě směrnice povinnost vyžadovat, aby povinné osoby zkoumaly účel a pozadí všech transakcí. Na tuto skutečnost uspokojivě reaguje AML zákon v §13a a zároveň v §6, který zakotvuje podezřelý obchod.

¹³⁶ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁷ Zákon č. 527/2020 Sb., změna zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a dalších zákonů

¹³⁸ Zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti, ve znění pozdějších předpisů

Na základě dalších článků v evropské směrnici, mají státy povinnost shromažďovat a zároveň poskytovat Evropské komisi jednou ročně statistické údaje, které bude následně orgán AMLA uchovávat ve své databázi. Česká legislativa v AML zákoně implementuje tuto povinnost naprosto přesně, kdy v § 31, odst. 3 uvádí naprosto totožnou myšlenku.

Článek 17 výše zmiňované směrnice zakotvuje finanční zpravodajskou jednotku jako ústřední vnitrostátní útvar, který zodpovídá za přijímání informací spojených s podezřelými transakcemi a dalšími činnostmi souvisejícími s legalizací výnosů z trestné činnosti. Tento institut je zakotven v AML zákoně poměrně dopodrobna, provází zmíněný zákon od začátku až do konce, ne v původním znění, nýbrž v rámci legislativní zkratky „úřad“.

Jeden z mála odhalených nedostatků je nedostatečné množství informací ohledně registrů, na které zmíněná směrnice směřuje poměrně často a je jim věnována část směrnice. V AML zákoně se zmínka o registrech, ať už se jedná o:

- základní registr obyvatel¹³⁹,
- základní registr právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci¹⁴⁰,
- základní registr územní identifikace, adres a nemovitostí¹⁴¹,
- základní registru agend orgánů veřejné moci a některých práv a povinností¹⁴², registr silničních vozidel¹⁴³,
- centrální registr silničních vozidel¹⁴⁴,
- registr historických a sportovních vozidel¹⁴⁵,
- registr řidičů¹⁴⁶ a
- centrální registr řidičů¹⁴⁷

objevuje velmi zřídka a k podrobnějším informacím je třeba využít speciální zákony, které na druhou stranu neupravují problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti.

Následující část směrnice se orientuje směrem správního dohledu a zakotvuje povinnost členského státu ustanovit příslušné orgány, které budou mít v této oblasti plnou pravomoc. Na tento požadavek AML zákon reaguje v §35 precizně a uvádí hned několik orgánů, které budou

¹³⁹ Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁰ Tamtéž

¹⁴¹ Tamtéž

¹⁴² Tamtéž

¹⁴³ Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁴ Tamtéž

¹⁴⁵ Tamtéž

¹⁴⁶ Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁷ Tamtéž

vykonávat tuto činnost. Jedná se o Českou národní banku, orgán Celní správy, Českou obchodní inspekci a příslušnou profesní komoru u advokáta, notáře, auditora, soudního exekutora nebo daňového poradce. Dále dle směrnice má legislativa zakotvovat i požadavky na pracovníky na pozicích v těchto orgánech ve smyslu bezúhonnosti, kvalifikace a dodržování vysokých profesních standardů v oblasti mlčenlivosti nebo ochrany údajů. Tyto informace lze nalézt zejména v speciálních právních předpisech těchto orgánů, např. zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance¹⁴⁸ nebo zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci¹⁴⁹.

Česká národní banka zastává nejenom roli orgánu dohledu, ale vystupuje i v projektech, které jsou vytvořeny koordinací ministerstev. Na základě výroků Ministerstva financí ČR vznikl i projekt, který cílí na problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti a využívá možnost přenosu informací a spojení mezi Finančním analytickým útvarem, orgány Ministerstva financí, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti i zmíněnou Českou národní bankou. Komunikace, která probíhá mezi těmito subjekty napomáhá detekovat až 90 % podezřelých transakcí.¹⁵⁰

Obecně za účelem kontroly kvality implementace evropských směrnic, lze vůči členským státům podniknout právní kroky. V případě, pokud nedojde ke správnému provedení, může Komise EU iniciovat řízení o nesplnění povinnosti (buď z vlastní iniciativy, ze strany občanů, podniků nebo dalších osob). Komise v takovém případě zasílá zemi výzvu k zaslání dalších nezbytných informací ohledně plánovaných opatření a uloží přiměřenou lhůtu. Jestliže ani poté daný členský stát nedosáhne souladu s právem EU, může Komise požádat Soudní dvůr EU k uložení finanční sankce. Tím dojde k naplnění procesní dimenze, kterou pojmenovala Cristina Ferreira (2009) a byla charakterizována v kapitole týkající se Europeizace v oblasti práva.¹⁵¹ Výše zmíněné finanční sankce se určují na základě těchto kritérií:

- závažnost předpisů, které byly porušeny, a dopad nesplnění povinností na obecné a jednotlivé zájmy
- období, po které nebylo právo EU uplatňováno

¹⁴⁸ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁹ Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁰ *Směrnice Evropského Parlamentu a Rady o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, a o zrušení směrnice (EU) 2015/849* [online]. 2021. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0423&from=EN>

¹⁵¹ FERREIRA, Cristina. The Europeanization of Law, In: OLIVEIRA, Jorge Costa, CARDINAL, Paulo (eds.). *One Country, Two Systems, Three Legal Orders Perspectives of Evolution*. Berlin: Springer, 2009, s. 171

- schopnost této země sankci uhradit (finanční sankce musí mít odrazující účinek)¹⁵²

Za zmínku stojí pohled zpět do teoretické části této práce, která popisovala strategii České republiky jako euroskeptického „troublemakera“, kterou zaujala při ovlivňování politiky členských států EU. Při posuzování míry implementace nastala ideální chvíle analyzovat, zda je toto pojmenování výstižné. Obecně lze tedy říci, že míra provedení opatření na základě vydaných směrnic Evropskou unií je dostačující, avšak v několika ohledech značně problematická. Soulad je dostatečně neproveden například v oblasti registrů, zejména v pojetí institutu registrů v AML zákoně. Rovněž došlo k významnému nedostatku při nedodržení termínu. Výchozí směrnice zavazovala členské státy k implementaci zmíněných ustanovení k dosažení souladu do 10. ledna 2020. To se však nestalo a novela zákona, která vkládá souladná ustanovení do svého znění nabyła účinnosti až o 11 měsíců později, a to 1. prosince 2020. V rámci výzkumu bylo zjištěno, že pojmenování oprávněné je. Česká republika se tedy z této „škatulky“ prozatím nevymanila. Lze ale předpokládat, že provedení opatření bylo dle Evropské komise v rámci možností kvalitní, jelikož na základě výroční zprávy o kontrole uplatňování práva EU Evropská komise řízení o nesplnění povinnosti a následné sankce od SDEU v oblasti AML směrnice neiniciovala.

¹⁵² Evropská komise. *Řízení o nesplnění povinnosti* [online]. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/law/law-making-process/applying-eu-law/infringement-procedure_cs

Závěr

Tato bakalářská práce se od začátku zabývala financováním terorismu, které bylo pojato v rámci opatření ve třech měřítkách – v měřítku globálním, regionálním a národním. Veškerá činnost provázející tuto bakalářskou práci byla propojena s velmi podstatným institutem Europeizace.

Institut Europeizace byl hlavním tématem, který byl blíže zkoumán v první kapitole a jejích třech podkapitolách. Europeizace je totiž vnímána jako teoretický základ, který s sebou přináší velké množství možností, jak termín uchopit a následně s ním nakládat. Dále byly popsány procesy downloading, uploading a cross-loading, které byly zároveň využity při zodpovězení první výzkumné otázky. Výzkum prokázal, že nejenom k těmto procesům dochází v souvislosti s Europeizací. Při záměru uchopit pojetí Europeizace, může se hovořit mimo jiné i o vlivech vertikálních, horizontálních a diagonálních. Podkapitola této části se zabývá definicí, při níž bylo záhy zjištěno, že shledat jednu definici Europeizace je nemožné, jelikož je považována za – jak již bylo zmíněno – teoretický základ. V rámci této podkapitoly se objevila i vlastní definice autorky, kterou vytvořila autorka na základě svých poznatků, které nabyla při výzkumu spojeném s tématem této bakalářské práce. Definice zněla následovně: „Europeizací rozumíme proces přizpůsobování se členských států EU v oblasti institucí, politik, procesů, mechanismů a hodnot, evropské integraci, která je definována povahou EU.“ Následující podkapitola přinesla poznání v oblasti mechanismů – top-down a bottom-up, dále proběhla analýza názorů expertů, mezi něž se řadí i Vivien A. Schmidt a její kombinace vlivů a strategií. Vlivy jsou děleny na institucionální struktury, vnitrostátní procesy tvorby politiky a vnitrostátní politiku. Dále stanovila 3 strategie – pace-setting (lídři), foot-dragging (opozdilci) a fence-sitting (vyčkávači). Europeizace v oblasti práva se v další podkapitole rovněž zabývala dvěma přístupy, jimiž jsou top-down a bottom-up a nedílnou součástí jsou právní předpisy, mezi které byly zařazeny evropské směrnice a nařízení, které mají členské státy za úkol implementovat do svých právních řádů.

Druhá kapitola, týkající se financování terorismu, byla rozdělena do čtyř podkapitol. První podkapitola se zabývala financováním terorismu. Na základě výzkumu bylo dosaženo závěru, že existuje několik forem financování terorismu a tyto formy byly blíže zkoumány. Další podkapitoly této části přinesly analýzu opatření na třech úrovních – na úrovni globální, kde se primárně jednalo o strategické dokumenty OSN, Akční plán OSN a tabulku projektů, které momentálně probíhají. Další úroveň byla úzce provázána s Europeizací, jelikož se jednalo o oblast EU, která provádí opatření v podobě činností EUROPOLU, EU IRU, zakotvuje

protiteroristického koordinátora, vydala Strategii EU, Radicalisation Awareness Network a v neposlední řadě vydala speciální tabulku teroristů, k nimž má být přístupováno obezřetněji (ve smyslu poskytování finančních služeb apod.). Poslední část se zabývala opatřeními na úrovni České republiky a mezi základní dokumenty jsou zařazeny dva zákony a vyhláška ČNB. Tyto zákony jsou podrobovány analýze v poslední kapitole, kde je analyzována míra provedení opatření, která plynou z evropské směrnice.

Jedním z nejzásadnějších cílů bylo zjistit, jak si stojí Česká republika z hlediska opatření proti financování terorismu v kontextu europeizace, k jehož zjištění byly prostředkem v úvodu zmíněné výzkumné otázky. Výzkum pro dosažení odpovědi k výzkumným otázkám byl prováděn pomocí empiricko-analytického přístupu, který souvisí s politickými vědami.

První výzkumná otázka se zabývala využitím konceptu Europeizace k analýze aktivit v boji proti financování terorismu. EU směrnice zakotvuje pravidlo, při němž by se výměna informací měla odehrávat pouze prostřednictvím informačního portálu FIU.NET s čímž je spojena možnost zřídit zvláštní tým pro společné analýzy, který bude provádět analýzy prostřednictvím finančních zpravodajských jednotek. Tento orgán by mohl být propojen s orgánem, který by ve spolupráci s protiteroristickým koordinátorem prováděl analýzy provedených opatření na úrovni členských států. Další možnou činností tohoto orgánu by mohla být i vzdělávací činnost prostřednictvím projektů, které by cílily na zvýšení povědomí o možných rizicích a formách účinné ochrany.

Další výzkumná otázka se zabývala limity Europeizace, které na základě provedeného výzkumu lze sledovat v chybějící tajné službě na úrovni EU, která je poslední roky poměrně dost diskutovaným tématem. Existuje mnoho negativních názorů ve smyslu zřízení tajné služby na úrovni EU, které se poměrně ve velké míře shodují. Dalším faktorem, který ovlivnil zřízení tajné služby EU bylo členství Spojeného království a dalších států, které soustavně vetovaly návrhy, které by jinak vedly ke zřízení tajné služby.

Poslední výzkumná otázka se zabývala implementací evropských směrnic do českého právního systému. Po porovnání směrnic se zákony, které se zabývají praním peněz a financováním terorismu bylo docíleno závěru, že implementace proběhla, ale neproběhla ve 100% měřítku. Bylo shledáno několik nedostatků, které jsou zásadní pro tuto problematiku a celkově pro boj proti financování terorismu. Lze se domnívat, že nedostatky zmíněné i nesplnění termínu vydání účinné právní úpravy vedou k upevnění celosvětového názoru na ČR, že se jedná o euroskeptického „troublemakera“. Rozdělení dle Tanji Böerzel dělí strategie na „lídry“, „vyčkávače“ a „opozdilce“, z čehož by se dalo usoudit, že Česká republika se

především řadí k „opozdílčům“. Dle použité odborné literatury nebylo shledáno, že by se ČR snažila z této škatulky vymanit.

Problematika financování terorismu je velmi zajímavé a hlavně široké téma, které si žádá mnohem větší rozsah práce, například při výzkumu pro účely mé budoucí diplomové práce. Tím by se otevřel prostor téma zkoumat z dalších hledisek více do hloubky, pro což nebyl prostor v této práci z důvodu komplexnosti tématu, který byl v určitých chvílích na úkor zmíněné hloubky. I přesto, že právní úprava v oblasti legalizace výnosů z trestné činnosti je v určitých oblastech neúplná, lze se domnívat, že problematika je poměrně dobře zachycena. V každém případě je patrné, že by bylo do budoucna vhodné stanovit speciální orgán na úrovni všech členských států, který by pravidelně a aktivně řešil případné hrozby nebo projevy v dalších stádiích (VO3). Takové rozhodnutí by mohlo stmelit bezpečnostní politiku v členských státech a napomoci změnit veřejné mínění o fungování EU jako celku, které mívá negativní kontext.

Seznam odborné literatury

- Anti-money laundering: Council agrees its position on a strengthened rulebook* [online].
European Council, 2022 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z:
<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/07/anti-money-laundering-council-agrees-its-position-on-a-strengthened-rulebook/>
- Anti-Money Laundering/Combating the Financing of terrorism (Aml/Cft): What are Financial Intelligence Units (FIUs)?* [online]. International Monetary Fund, 2022 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/leg/amlcft/eng/aml1.htm>
- ARGOMANIZ, J. *The EU and Counter-Terrorism: Politics, Polity and Policies after 9/11*.
Routledge, 2011, 208 s.
- Basel Committee on Banking Supervision. Guidelines - Sound management of risks related to money laundering and financing of terrorism* [online]. Bank for International Settlements, 2016. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z:
<https://www.bis.org/bcbs/publ/d353.pdf>
- Bezpečnostní strategie České republiky* [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015 [cit. 2023-01-14]. Dostupné také z:
<https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>
- BOBEK, Michal. Europeanization of Public Law. In: VON BOGDANDY, A. a kol. (eds.),
The Max Planck Handbook in European Public Law: The Administrative State. Oxford University Press, 2016, s. 631-673
- Boj proti terorismu* [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 2023-01-14]. Dostupné z:
https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/boj_proti_terorismu/index.html
- BÖRZEL, Tanja. A. Pace-Setting, Foot-Dragging, and Fence-Sitting: Member State Responses to Europeanization. *Journal of Common Market Studies*, 2002, roč. 40, č. 2, s. 193-214
- BUNYAN, Tony. *Statewatching the new Europe*, 1993, 15 s.
- COWLES, Maria Green a kol. *Transforming Europe: Europeanization and Domestic Change*. New York: Cornell University Press, 2001, 304 s.
- ČSOB. *Prevence praní peněz a financování terorismu* [online]. ČSOB.cz, [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/csob/prevence-prani-penez-a-financovani-terorismu>

- ČTK. *Česko připravuje nové celostátní bezpečnostní strategie* [online]. Eurozpravy.cz, 30. listopadu 2022 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/domaci/cesko-pripravuje-nove-celostatni-bezpecnostni-strategie.f1zro718>
- DANČÁK, Břetislav a kol. Evropeizace: pojem a jeho konceptualizace. *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno: IIPS, s. 11-25
- DE FLERS, Nicole Alecu, MÜLLER, Patrick. Applying the concept of Europeanization to the study of foreign policy: dimensions and mechanisms. *GARNET Conference*, 2010
- DEFLEM, Mathieu. Europol and the Policing of International Terrorism: Counter-terrorism in a Global Perspective. *Justice Quarterly*, 2006, roč. 23, č. 3, s. 336-359
- DEN BOER, Monica. *9/11 And The Europeanisation of Anti-Terrorism Policy: A Critical Assessment* [online]. Policy Papers N°6, 2003. [cit. 2022-12-18], 25 s. Dostupné z: <https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/policypaper6.pdf>
- DEVAUX, Sandrine, SUDBERY, Imogen, *Europeanisation: social actors and the transfer of models in EU-27*. Praha: CEFRES, 2009, 257 s.
- Egmont Group of Financial Intelligence Units Principles for Information Exchange between Financial Intelligence Units* [online]. Egmont Group, 2013. Dostupné také z: <https://egmontgroup.org/wp-content/uploads/2021/09/Egmont-Group-of-Financial-Intelligence-Units-Principles-for-Information-Exchange-Between-Financial-Intelligence-Units.pdf>
- Embargo politika skupiny KBC* [online]. 2015. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/documents/10710/2403336/kbc-group-embargo-policy-cz.pdf>
- EU Internet Referral Unit – EU IRU* [online]. EUROPOL, 2005 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc/eu-internet-referral-unit-eu-iru>
- European Parliament. *Anti-money-laundering authority (AMLA): Countering money laundering and the financing of terrorism* [online]. 2021 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2022\)733645](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2022)733645)
- European Parliamentary Research Service. *Counter-terrorism funding in the EU budget* [online]. European Parliament, 2015 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2616943
- Evropská komise. *Řízení o nesplnění povinnosti* [online]. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/law/law-making-process/applying-eu-law/infringement-procedure_cs

- FATF: Terrorist Financing* [online]. FATF, 2022 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z:
<https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/terroristfinancing.html>
- FERREIRA, Cristina. The Europeanization of Law, In: OLIVEIRA, Jorge Costa, CARDINAL, Paulo (eds.). *One Country, Two Systems, Three Legal Orders – Perspectives of Evolution*. Berlin: Springer, 2009, s. 171-190.
- FILIPEC, Ondřej. *Europeizace: rámec pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2019, 116 s.
- FILIPEC, Ondřej. *REACH Beyond Borders: Europeanization Towards Global Regulation*. Springer, 2017, 152 s.
- FILIPEC, Ondřej. *The Islamic State: From Terrorism to Totalitarian Insurgency*. Routledge India, 2020, 226 s.
- FLOCKHART, Trine. Europeanization or EU-ization? The Transfer of European Norms across Time and Space. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 2010, roč. 48, č. 4, s. 787-810.
- FREEMAN, Michael, RUEHSEN, Moyara. Terrorism Financing Methods: An Overview. *Perspectives on Terrorism*, 2013, roč. 7, č. 4, s. 5-26.
- FREITAG, Vojtěch. *Europoslanci chtějí kontrolu nad transakcemi v kryptoměnách. Hloupost, tvrdí experti* [online]. EUROACTIV.cz, 27. dubna 2022 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/digitalni-agenda/news/europoslanci-chteji-kontrolu-nad-transakcemi-v-kryptomenach-hloupost-tvrdi-experti/>
- HOWELL, Kerry E. Europeanization, globalization and domestication: financial services regulation in the UK, *International Journal of Law and Management*, 2009, roč. 51, č. 5, s. 310–326.
- HOWELL, Kerry E. Uploading, downloading and European integration: Assessing the Europeanisation of UK financial services regulation, *International Journal of Law and Management*, 2004, roč. 6, č. 1.
- Christchurch Call*. [online] [cit. 2023-02-24]. Dostupné z:
<https://www.christchurchcall.com/assets/Documents/Christchurch-Call-full-text-English.pdf>
- Islamic State: No Longer World's Deadliest Terror Group, says Janes* [online]. Jane's Terrorism and Insurgency Center, janes.com, 10. března 2020 [cit. 23. února 2020]. Dostupné z: <https://www.janes.com/defence-news/news-detail/islamic-state-no-longer-world-s-deadliest-terror-group-says-janes>

- Kbc Group: Anti Money Laundering Policy* [online]. 2015. Dostupné z:
<https://www.csob.cz/portal/documents/10710/2403336/kbc-group-aml-policy.pdf>
- LADRECH, Robert. Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The case of France. *Journal of Common Market Studies*, roč. 32, č. 1, s. 69–88
- MACKENZIE, Alex a kol. The European Union Counter-terrorism Coordinator and the External Dimension of the European Union Counter-terrorism Policy. *Perspectives on European Politics and Society*, 2013, roč. 14, č. 3, s. 325-338.
- MAIR, Peter. The Limited Impact of Europe on National Party Systems. In: KLAUS, Goetz H., HIX, Simon, (eds.). *Europeanised Politics? European Integration and National Political Systems*. London, Frank Cass, 2001, s. 27-52.
- MAREK, Dan, BAUN, Michael J. *The Czech Republic and the European Union*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2016, 224 s.
- MILWARD, Alan. *The European Rescue of the Nation-State*. Berkeley: University of California Press, 1992, 488 s.
- Ministerstvo vnitra České republiky. *Strategie České republiky pro boj proti terorismu* [online]. Praha, 2013. Dostupné z: mzv.cz
- Ministerstvo vnitra ČR. *Osvěta pro neziskový sektor v oblasti boje proti financování terorismu* [online]. Praha, 2020. Dostupné z:
<https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/aktuality/Brozura---Osveta-pro-neziskovy-sektor-v-oblasti-boje-proti-financovani-terorismu.pdf>
- Ministerstvo vnitra ČR. *Riziko zneužití nestátních neziskových organizací pro účely terorismu a praní peněz*. [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/prevence-a-osveta-v-oblasti-zneuziti-nestatniho-neziskoveho-sektoru-pro-ucely-financovani-terorismu.aspx>
- MORAVCSIK, Andrew. Why the European Community Strengthens the State. *Center for European Studies Working Paper 52*. Cambridge, MA: Harvard University, 1994, 82 s.
- MÜLLER, Wolfgang C. a kol. Legal Europeanization: Comparative Perspectives. *Public Administration*, 2010, roč. 88, č. 1, s. 3–283
- Nadešel čas pro evropskou tajnou službu?* [online]. Café Evropa, 2016. Dostupné z:
https://www.cafe-evropa.cz/domains/cafe-evropa.cz/documents/CE-IV_23-3-2016.pdf
- Nařízení Evropského Parlamentu a Rady o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a některých kryptoaktiv (přepřacované znění)* [online], 2021 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0422&from=EN>

- NOMIKOS, John M. A European Union Intelligence Service for Confronting Terrorism. *International Journal of Intelligence and Counter Intelligence*. 2005, roč. 18, č. 2, s. 191–203
- Office of Counter Terrorism [online]. United Nations, 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.un.org/counterterrorism/un-global-counter-terrorism-strategy>
- PALONEN, Kari. Four Times of Politics: Policy, Polity, Politicking, and Politicization. *Alternatives: Global, Local, Political*, 2003, roč. 28, č. 2, s. 171–86.
- PHILLIPS, Peter J. *The Economics of Terrorism*. Routledge, 2016, 212 s.
- Rada Evropské Unie. *Seznam teroristů vedený EU* [online]. 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/fight-against-terrorism/terrorist-list/>
- RADAELLI, Claudio. Europeanization: Solution or Problem? *European Integration online Papers (EioP)*, 2004, roč. 8, č. 16, s. 3
- RUBY, Charles L. The Definition of Terrorism. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 2002, s. 9-14
- SCHMIDT, Vivien A. Reflections on European Integration. *The EU and its Member States: From Bottom Up to Top Down*, 2009. Boston University, 21 s.
- Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES [online], 2015 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015L0849&from=CS>
- Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU [online]. 2018. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0843&from=HU>
- Směrnice Evropského Parlamentu a Rady o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, a o zrušení směrnice (EU) 2015/849 [online]. 2021. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0423&from=EN>
- SMOLÍK, Josef. *Psychologie terorismu a radikalizace: Jak se z beránek stávají vlci*. Mendelova univerzita v Brně, 2020, 174 s.

- Summaries of EU legislation: Předcházení zneužívání finančního systému k praní peněz a terorismu* [online]. EUR-Lex, 27. října 2021 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/preventing-abuse-of-the-financial-system-for-money-laundering-and-terrorism-purposes.html>
- Terorizmus a medzinárodné právo: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2007. Eurokódex, 335 s.
- Terrorism prevention* [online]. United Nations, 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/terrorism/projects/global-projects.html>
- United Nations. *A/RES/60/288 Resolution adopted by the General Assembly on 8 September 2006* [online]. 2006 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/504/88/PDF/N0550488.pdf?OpenElement>
- Úřední věstník C 316, 27/11/1995 S. 0002–0032*. [online]. 1995. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A41995A1127%2801%29>
- Úřední věstník EU: Prováděcí nařízení Rady (EU) 2022/147*. 2022. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:025:FULL&from=EN>
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- VLCEK, William. Development vs. Terrorism: Money Transfers and EU Financial Regulations in the UK. *The British Journal of Politics and International Relations*, 2008, roč. 10, č. 2, s. 286–302
- Vyhláška ČNB č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v platném znění
- WILSON, Thomas M. Introduction: Approaches to Europeanization. *Yearbook of European Studies*, 2000, roč. 14, s.13-26
- Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 368/2016 Sb., kterým se mění zákon č. [253/2008 Sb.](#), o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 527/2020 Sb., změna zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a dalších zákonů

Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů

Zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů

ZEMANOVÁ, Štěpánka. Europeizace – aktuální problémy a perspektivy. *Mezinárodní vztahy*. 2007, roč. 42, č. 3, s. 29–51.

ZIMMERMANN, Doron. The European Union and post-9/11 counter-terrorism: A reappraisal, *Studies in Conflict & Terrorism*, 2006, roč. 29, č. 2, s. 123-145

Seznam příloh

Příloha č. 1

1	Budování kapacit členských států pro prevenci, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a souvisejících cest s využitím API-PNR (UNOCT, UNODC a další)
2	Rámec pro zveřejňování údajů
3	Posílení schopnosti států přijmout zacházení s dětmi postiženými terorismem, zejména fenoménem zahraničních teroristických bojovníků, založené na lidských právech
4	Globální iniciativa pro stíhání, rehabilitaci a reintegraci (PRR)
5	Společný projekt VEP OSN týkající se podmíněného propuštění a probace
6	Prevence teroristických útoků na základě xenofobie, rasismu a jiných forem nesnášenlivosti nebo ve jménu náboženství či víry a reakce na ně
7	Podpora využívání alternativ k vazbě a trestu odnětí svobody, které nejsou spojeny s odnětím svobody, v případech terorismu
8	Podpora univerzalizace a účinného provádění Mezinárodní úmluvy o potlačování aktů jaderného terorismu (ICSANT)
9	Repozitář vnitrostátních právních předpisů pro provádění trestních ustanovení ICSANT, CPPNM a ACPPNM
10	Posílení bezpečnosti a správy hranic a strategického obchodu v boji proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a terorismu prostřednictvím provádění rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1540.
11	Posílení schopnosti členských států rozbít teroristické sítě prostřednictvím provádění cílených finančních sankcí prostřednictvím rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1267 a 1988 a 1373
12	Posílení celosvětového boje proti CBRN terorismu prostřednictvím zvyšování povědomí a podpory ratifikace a provádění mezinárodních právních rámců týkajících se jaderné bezpečnosti – fáze II (UNODC, MAAE, Výbor 1540, UNODA)
13	STRIVE juvenile ¹⁵³ : Prevence násilí na dětech ze strany teroristických a násilných extremistických skupin a reakce na ně
14	Podpora zvládnutí násilných extremistických vězňů a prevence radikalizace k násilí (UNODC, UNCCT, UNCTED, EU)

¹⁵³ mladistvý

15	Úloha parlamentů při řešení terorismu a násilného extremismu vedoucího k terorismu (UNOCT, UNODC, IPU)
-----------	--

Zdroj: United Nations: Terrorism prevention¹⁵⁴ (úprava autorky)

¹⁵⁴*Terrorism prevention* [online]. United Nations, 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/terrorism/projects/global-projects.html>

Příloha č. 2

Osoby:

- 1) ABDOLLAHI Hamed
- 2) AL-NASSER Abdelkarim Hussein Mohamed
- 3) AL-YACOUB Ibrahim Salih Mohammed
- 4) ARBABSIAR Manssor
- 5) ASSADI Assadollah
- 6) BOUYERI Mohammed
- 7) EL HAJJ Hassan Hassan
- 8) HASHEMI MOGHADAM Saeid
- 9) IZZ-AL-DIN Hasan
- 10) MELIAD Farah
- 11) MOHAMMED Khalid Sheikh
- 12) SHAHLAI Abdul Reza
- 13) SHAKURI Ali Gholam

Zdroj: Úřední věstník EU (úprava autorky)

Skupiny a subjekty:

- 1) „Abu Nidal Organisation“ — „ANO“
- 2) „Al-Aqsa Martyrs‘ Brigade“ („Brigáda mučedníků al-Aksá“).
- 3) „Al-Aqsa e. V.“ („Sdružení Al-Aksá e. V.“).
- 4) „Babbar Khalsa“.
- 5) „Communist Party of the Philippines“
- 6) Ředitelství pro vnitřní bezpečnost íránského Ministerstva pro zpravodajskou činnost a bezpečnost
- 7) „Gama‘a al-Islamiyya“
- 8) „İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi“
- 9) „Hamás“
- 10) „Hizballah Military Wing“
- 11) „Hizbul Mujahideen“
- 12) „Khalisan Zindabad Force“ („KZF“).
- 13) „Kurdistan Workers‘ Party“
- 14) „Liberation Tigers of Tamil Eelam“
- 15) „Ejército de Liberación Nacional“
- 16) „Palestinian Islamic Jihad“
- 17) „Popular Front for the Liberation of Palestine
- 18) „Popular Front for the Liberation of Palestine – General Command“
- 19) „Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi“
- 20) „Sendero Luminoso“
- 21) „Teyrbazen Azadiya Kurdistan“

Zdroj: Úřední věstník EU (úprava autorky)

Shrnutí

Téma této bakalářské práce je Financování terorismu, které je pojato ve smyslu Europeizace. Práce je rozdělena do tří kapitol, které se dále dělí na podkapitoly. Tématem první kapitoly je samotný koncept Europeizace, podkapitoly se týkají definice, mechanismů a Europeizace v oblasti právní vědy. Tato kapitola přináší vlastní definici, jak Europeizaci vnímá autorka. Druhá kapitola se týká financováním terorismu, jejíž podkapitoly jsou zaměřeny na opatření na několika úrovních. V poslední kapitole autorka analyzovala míru implementace evropské směrnice do českých právních předpisů a hodnotila soulad. Cílem této bakalářské práce je analyzovat opatření proti financování terorismu na třech základních úrovních – na úrovni globální, regionální (oblast EU) a národní (oblast České republiky). Pro tuto analýzu je využit koncept Europeizace, který se prolíná všemi částmi práce. Rovněž je cílem zodpovědět stanovené výzkumné otázky, které se týkají využití konceptu Europeizace pro analýzu aktivit EU v boji proti financování terorismu, limitů Europeizace a také míry provedení opatření v rámci České republiky.

Abstract

The topic of this bachelor thesis is Financing of Terrorism, which is conceived in terms of Europeanization. The thesis is divided into three chapters, which are divided into subchapters. The topic of the first chapter is the Concept of Europeanization itself, the subchapters are about the definition, mechanisms and Europeanization in the field of law. This chapter brings the author's definition of how I understand the term of Europeanization. The second chapter concerns the financing of terrorism, the subchapters focus on measures at several levels. In the last chapter, the author analyses the level of implementation of European directive into Czech legislation and assesses compliance. The aim of this bachelor thesis is to analyse counter-terrorist financing measures at three basic levels – global, regional (European Union) and national (Czech Republic). The concept of Europeanization is used for this analysis, which permeates all parts of the thesis. It also aims at answering the research questions that relate to the use of the concept of Europeanisation for the analysis of the EU activities in the fight against financing of terrorism, the limits of Europeanization and also the level of implementation of measures within the Czech Republic.

Seznam klíčových slov

Europeizace, Evropská unie, členské státy, terorismus, financování terorismu, směrnice, zákony, implementace, opatření, OSN, NATO, Česká republika, limity, míra provedení, legalizace výnosů z trestné činnosti

Key words

Europeanization, European Union, member states, terrorism, financing of terrorism, directives, laws, implementation, measures, UN, NATO, the Czech Republic, limits, implementation rate, money laundering